

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Dostupnost veřejných služeb na venkově

Availability of public services in the countryside

Michaela Špačková

Plzeň 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Dostupnost veřejných služeb na venkově“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne

v. r. Michaela Špačková

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika práce.....	11
1.1 Cíl práce	11
1.2 Metodika práce	11
2 Teoretická východiska práce.....	12
2.1 Základní pojmy.....	12
2.2 Současná právní úprava veřejných služeb	13
2.3 Veřejná služba a její specifika	14
2.3.1 Financování veřejných služeb	17
2.3.2 Zabezpečení veřejných služeb.....	18
2.4 Veřejné služby a kvalita	19
2.4.1 Sociální služby	20
2.4.2 Zdravotní služby.....	22
2.4.3 Školství, tělovýchova a sport	24
2.4.4 Kultura a cestovní ruch	26
2.4.5 Doprava	26
2.5 Dostupnost veřejných služeb na venkově.....	28
2.6 Pojem malých měst	29
2.6.1 Malá města v zázemí metropolitních regionů.....	29
2.6.2 Malá města v periferních regionech	30
2.7 Formy spolupráce mezi obcemi.....	31
3 Praktická část	33
3.1 Město Nýrsko a jeho charakteristika	34
3.2 Veřejné služby a jejich dostupnost ve městě	39

3.2.1	Sociální služby	39
3.2.2	Oblast zdravotnictví Nýrsko.....	42
3.2.3	Školství, tělovýchova a sport.....	42
3.2.4	Kultura a cestovní ruch	46
3.2.5	Doprava a místní komunikace.....	48
4	Dotazníkové šetření	50
4.1	Definování problému a stanovení cílů	50
4.2	Metodologie šetření.....	50
4.3	Cíle kvantitativního šetření	51
4.4	Předmět a objekt šetření.....	51
4.4.1	Předmět šetření	51
4.4.2	Objekt šetření.....	52
4.5	Harmonogram šetření.....	52
4.6	Interpretace výsledků dotazníkového šetření	54
5	Zhodnocení a návrhy na zlepšení.....	74
	Závěr	78
	Seznam použitých zdrojů.....	80
	Seznam tabulek	89
	Seznam obrázků.....	90
	Seznam příloh	91

Úvod

Diplomová práce je zpracována na aktuální téma, týkající se dostupnosti veřejných služeb na venkově. Téma, které může vyvolávat otázky proč se pozornost nezaměřuje například na velké územní celky s mnohem vyšším počtem obyvatel, kde je předpoklad velkého množství statistických informací, které umožňují rozsáhlejší srovnávání těchto dat. Mnohaleté zkušenosti představitelů měst a obcí prokazují, že tam, kde žije menší počet obyvatel, je zajištění mnoha potřebných aktivit pro občany složitější z hlediska dostupnosti. Přes snahu představitelů obcí není možné zajistit všechny služby v místě, kde lidé žijí. Většina občanů chce žít v místě, kde bude mít zajištěny optimální a dostupné služby. Rozhodujícím faktorem, který ke splnění těchto potřebných služeb musí významně pomoci, jsou představitelé obce. Na základě zkušeností svého života v obci si uvědomují, že dostupnost základních služeb pro občany je považována za jeden z nejdůležitějších aspektů jejich důstojného a kvalitního života v obci.

Cílem diplomové práce je provedení analýzy dostupnosti veřejných služeb ve městě Nýrsko a provedení výzkumného šetření mezi občany žijícími v obci pro získání jejich názorů na prezentovanou problematiku. Výsledkem bude formulace návrhů, doporučení pro zkvalitnění a rozšíření veřejných služeb ve městě.

Diplomová práce je rozdělena do následujících kapitol. První kapitola definuje znění cíle a metodiku diplomové práce. Druhá kapitola, podkapitola první, v úvodu představuje základní pojmy v diplomové práci používané. Druhá podkapitola se zabývá současnou právní úpravou veřejných služeb. Třetí podkapitola je věnována veřejné službě a jejím specifikům, tj. financování veřejných služeb, jejich zabezpečení. Podkapitola čtvrtá se zabývá kvalitou poskytovaných veřejných služeb se zaměřením na sociální služby, na oblast zdravotnictví, školství, tělovýchovy a sportu, kultury, cestovního ruchu a dopravy.

Třetí kapitola tvoří část praktickou, zaměřenou na město Nýrsko a jeho celkovou charakteristiku. Rozsáhlejší podkapitolou jsou veřejné služby sociální, zdravotnictví, školství, tělovýchova a sport, kultura a cestovní ruch, doprava. Čtvrtá kapitola je tvořena dotazníkovým šetřením, tj. stanovením cíle, metodologií, vyhodnocením a shrnutím výsledků. Pátá kapitola je věnována následujícímu zhodnocení a navržení vhodných řešení.

1 Cíl a metodika práce

Cílem teoretické části bude v teoretické rovině vymezit problematiku, která se týká dostupnosti veřejných služeb na venkově. Při zpracovávání této části bude zpracována literární rešerše vybrané odborné literatury, která se uvedeným tématem, tj. úlohou a dostupností veřejných služeb na venkově, podrobně zabývá. Hlavním cílem diplomové práce bude identifikace spokojenosti obyvatel města Nýrsko s dostupností poskytovaných veřejných služeb.

1.1 Metodika práce

V průběhu práce v praktické části budu pracovat se statistickými daty vznikajícími v souladu s teoretickými poznatky renomovaných autorů, danou problematikou se zabývajících. Poskytování veřejných služeb občanům je nedílnou součástí činnosti státních orgánů a institucí. Evropský hospodářský a sociální výbor (2020) deklaroval, že „*Členské státy nesou výlučnou odpovědnost za své veřejné služby, které organizují v souladu se svými tradičními zásadami a se svým ústavním právem*“. Z tohoto důvodu bude zorganizováno kvantitativního šetření mezi občany města Nýrsko, s cílem zjistit, jak vnímají práci úřadů, institucí, zdravotnických a sociálních služeb a dalších subjektů směrem k občanům v tomto městě žijících. Bude zvoleno kvantitativní empirické šetření. Kvantitativní výzkum vyžaduje metodiku výběru zkoumaného souboru s důrazem např. na reprezentativnost populace (Zamazalová & et al., 2010, s. 95). Pro zjištění potřebných informací bude vypracován standardizovaný dotazník, jehož výhodou je anonymita respondenta. V souhrnu to znamená, že respondent má pro své odpovědi velmi přísně vymezený prostor. Mezi nevýhody patří možná subjektivita výpovědí, respondentovi se nemusí líbit některá z otázek, nebo ji prostě nepochopí, takže na ni neodpoví. Další nevýhodou je, že v případě nepochopení otázky nemůže respondent položit doplňující otázku. Striktně je omezen prostor pro jeho odpověď (Skutil & et al., (2011, s. 80-81). Výsledky šetření budou porovnávány s vybranými výzkumnými aktivitami menších měst v ČR. V kontextu se zjištěnými výsledky budou v závěrečné části formulovány návrhy na opatření ke zlepšení situace ve veřejných službách.

2 Teoretická východiska práce

Druhá kapitola tvoří teoretickou část diplomové práce. V úvodu je zaměřena na výklad základních pojmů, které budou v textu používány, na současnou právní úpravu veřejných služeb, na jejich specifika, financování a zabezpečení. V kontextu s tím, že se jedná o dostupnost veřejných služeb na venkově, poslední podkapitola se dotýká jeho vymezení včetně typologie venkovského prostoru.

2.1 Základní pojmy

Sociální služby. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v aktuálním znění od 1. 7. 2019 § 1 odst. 1 zákon upravuje podmínky týkající se pomoci a podpory fyzickým osobám, které se prokazatelně ocitly v nepříznivé sociální situaci. Legislativním řešením jsou nabídnuté sociální služby a příspěvek na péči, aby se tyto osoby mohly o sebe lépe postarat. Podle odst. 2 zákon zároveň upravuje předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka za podmínky, že vykonává činnost v sociálních službách nebo podle zvláštních právních předpisů. Matoušek (2011, s. 11) prezentoval názor, že sociální služby mají za úkol chránit občana tak, aby konaly prokazatelně v jeho prospěch. Zároveň upozornil, že není podmínkou, aby sociální služby byly poskytovány pouze státem. Je legislativně možné, aby příjemce těchto služeb uzavřel smlouvu s jiným nestátním subjektem, který působí jako poskytovatel služby, která je pro klienta bez úhrady. *„Stát zůstává garantem dodržování lidských práv – formou periodického prověřování činnosti těchto subjektů...“*

Standardy kvality sociálních služeb. Podle názoru Čámského et al. (2011, s. 24) se jedná o soubor kritérií, který definuje úroveň kvality poskytovaných sociálních služeb a vztahy mezi poskytovatelem a osobami, které služby přijímají. Stát si prostřednictvím inspekce kvality ověřuje, zda poskytovatelé služby plní všechny podmínky jim uložené zákonem o sociálních službách.

Venkov. O jednotné definici venkova se vedou diskuse mnoho let. Seznam subjektů, které se problematikou zabývají, by byl velmi dlouhý. Že není snadné se shodnout, svědčí také dokument Ministerstva pro místní rozvoj ČR *„Koncepce rozvoje venkova a vymezení zájmového území“*, které je obsahem pěti stran úvahy o tvorbě jednotné definice venkova. V dokumentu je venkov definován z hlediska tří základních přístupů,

kteře se v praktické podobě prolínají. Na prvním místě je tzv. implicitní přístup na základě platné legislativy, na druhém místě je *pozitivistický („statistický“) přístup, který předpokládá, že „venkov je možné vymezit na základě analýzy konkrétních pozorovatelných a měřitelných faktů...“* a na třetím místě je sociálně konstruktivistický přístup (MMR ČR, 2019, s. 7).

Veřejné služby. Podle Půčka et al. (2005, s. 23) *„veřejnými službami jsou služby poskytované ve veřejném zájmu. Jsou vytvořeny, organizovány nebo usměrňovány státem, krajem nebo obcí k zajišťování potřeb veřejnosti“*. Zároveň je nutné uvést, že pojem má širší význam z důvodu zajišťování služby ve veřejném zájmu. Služba je upravena v § 18 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (Zákon č. 98/2017 Sb.). Půček také analyzoval kvalitu veřejné služby. Zdůraznil, že občané právem očekávají, že odpovědné orgány působící v legislativně vymezeném území budou garantem, že služby budou poskytovány kvalitně a v kontextu s tím podle požadavků veřejného zájmu.

Veřejné služby (služby obecného zájmu) – zahrnují problematiku dostupnosti, blízkosti, cenové dostupnosti a kvality jako základních předpokladů kvalitního života včetně rozvoje podnikání. Stávající zkušenosti prokazují, že mohou vést k větší ekonomické efektivnosti, která může garantovat možnost vynechání nebo seskupení služeb na určitých místech. Za těchto podmínek ale existuje riziko, že prezentované služby se budou přemisťovat do míst, která se nacházejí v prokazatelně lépe dostupných místech (Ježek et al., 2020, s. 6).

2.2 Současná právní úprava veřejných služeb

Česká republika jako člen Evropské unie (dále jen EU) je povinna přijímat její legislativu do české legislativy. Směrnice Evropské komise (dále jen EK) upravuje pojem služby v obecném zájmu: Halásková (2013, s. 59) je stručně definovala následovně: *„Služby v obecném zájmu mají za cíl zajistit všem stejné příležitosti, svobodu žít způsobem odpovídajícím jejich ideálu spokojeného života a možnosti plnohodnotně se podílet na životě ve společnosti.“* Služby jsou zahrnuty do protokolu č. 26 Smlouvy o fungování Evropské unie, pojem v něm není definován. Komise pojem vysvětluje tím, že se jedná o služby, které orgány veřejné moci působící na celostátní, regionální nebo místní úrovni, považují za obecný zájem. V praxi to znamená, že z legislativní stránky se musí řídit

zvláštními závazky veřejné služby (EL, 2013). Zásadní otázkou v kontextu s fungováním veřejných služeb je jaké služby zahrnující také vybavenost, jsou pro život v obcích potřebné a zároveň životaschopné včetně jejich modernizace. V diskuzích týkajících se kvality služeb, jsou prezentovány různé náměty na jejich rozšíření. Jedná se o služby, které starostové a zastupitelé obce na venkově průběžně podporují včetně jejich modernizace. Podle názoru Bernarda et al. (2020, s. 5) nová témata se objevují tam, kde je evidentně vybavenost obcí nedostatečná a je nezbytné o ní otevřeně jednat. V souvislosti s tím se Bernard zmiňuje, že všechny subjekty, kterých se tato problematika bezprostředně dotýká, dosud se neshodly na společném provedení „*důkladné analýzy struktur vybavenosti malých obcí, takže pro Českou republiku není dosud k dispozici*“ (Bernard, 2020, s. 5). Následně autor podrobně prezentuje své názory jak postupovat. Otázkou je, zda jeho odborné představy bude možné v podmínkách malých obcí vůbec realizovat.

Navíc ani EU nemá žádný zvláštní předpis, který by pojem veřejné služby upravoval. Pouze směrnice EK upravuje pojem služby v obecném zájmu: „*Služby v obecném zájmu mají za cíl zajistit všem stejné příležitosti, svobodu žít způsobem odpovídajícím jejich ideálu spokojeného života a možnosti plnohodnotně se podílet na životě ve společnosti*“ (Halásková, 2012, s. 59). V unijní legislativě se lze setkat s tímto pojmem v mnoha oficiálních dokumentech. Příkladem je např. Rozhodnutí komise ze dne 20. prosince 2011 o použití čl. 106 odst. 2 Smlouvy o fungování EU na státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby poskytnuté určitým podnikům pověřeným poskytováním služeb obecného hospodářského zájmu. Nebo Rámec Evropské unie (dále jen EU) pro státní podporu ve formě vyrovnávací platby za závazek veřejné služby (Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, 2021).

2.3 Veřejná služba a její specifika

Problematika poskytování veřejných služeb není novou činností a tématem posledních desetiletí. Významný ekonom klasické ekonomické školy Adam Smith byl prvním autorem, který používal pojem „*poskytování služeb*“. Jeho kniha „*Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*“ (An inquiry into the Natural and Causes of the Wealth of Nations) z roku 1776 je i současnými autory chápána jako zdroj inspirací. Svými formulacemi provedených ekonomických analýz jednoznačně definoval, že zdrojem

bohatství společnosti je práce jako tvůrkyně hodnoty ve všech výrobních odvětvích. Nezahrnoval do této skupiny materiální výroby. Jeho názory na práci byly v té době doslova revoluční. Znamenaly zejména pokrok v ekonomické teorii služeb. Na základě své ekonomické teorie rozdělil práci na produktivní (tou je pouze ta, kterou je možné směnit za kapitál), zvyšuje hodnotu daného předmětu výroby a neproduktivní. Veřejnou službu a její rysy konkretizoval Ochrana (2007). Prvním kritériem je tzv. veřejný zájem včetně jeho financování z veřejných zdrojů. Druhým kritériem je nutné brát ohled na časové hledisko, kterým je tzv. kontinuální charakter. Třetím kritériem je rozsah poskytovaných služeb a jejich charakteristický obecný charakter, který je univerzální. Čtvrtým kritériem je garance daná hlediskem kvantity a kvality, které budou mít standardní podobu. Pátým kritériem je požadavek, že celkovému zabezpečení musí pomáhat aktuálně vytvořený regulační systém – RIA (Regulatory Impact Assessment). Ochrana napsal svůj názor v roce 2007, tedy v době, kdy celý systém již dva roky byl uveden do praxe.

Obr. 1: Organizační uspořádání RIA systému v České republice

Zdroj: RIA.VLADA.CZ. (2021).

RIA byla zavedena v ČR postupně od roku 2005 a metodika RIA byla postupně aplikována do mnoha právních předpisů. Závěrečný pilotní projekt byl schválen usnesením vlády č. 877 v listopadu r. 2007, zrušen byl dne 14. 11. 2011 usnesením vlády č. 922. Otázka může znít: proč informace o tomto projektu? Odpověď: v Obecných zásadách pro hodnocení dopadů regulace je definováno 11 specifických dopadů. Při pohledu na jejich výčet je potřebné vyzdvihnout ty, které se bezprostředně dotýkají také obcí: a) dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty, b) dopady na územní samosprávné celky (kraje a obce), c) sociální dopady, d) dopady na životní prostředí (Deloitte Advisory, 2016, s. 51).

Veřejnou službu definovali Matoušek a kol. (2011) jako služby poskytované v zájmu veřejnosti, financované z veřejných rozpočtů (viz RIA). Jsou podrobněji vymezeny v legislativě než jiné služby. To také rozhoduje o tom, že jsou více závislé na politickém rozhodování státu, krajů a obcí.

Kislingerová (2011, s. 39) definovala veřejné služby jako aktivitu vytvořenou, organizovanou a regulovanou orgánem veřejné správy. Je poskytována s cílem uspokojit jejich potřeby. Podmínkou je respektování principu subsidiarity, který deklaruje, že rozhodování o poskytování veřejných záležitostí se musí dít na nejnižším stupni veřejné správy, protože je nejbližší občanům. Vyšší úrovně správy rozhodují v případech, kde to vyžaduje povaha věci.

Pavlík (2014, s. 144) veřejné služby charakterizoval velmi podrobně jako pevně stanovené činnosti a procesy, jejichž úkolem je uspokojit specifické potřeby občanů. Vzápětí doplnil, že se jedná o potřeby, které zajistí konkrétní služby zajišťované a financované přednostně veřejným sektorem, tj. z veřejných zdrojů, které na lokální úrovni zajišťují obce.

Slavík (2014, s. 50) upozornil na další zajímavou úlohu veřejných služeb, kterou je jejich získávání od občanů nepřímo pomocí daní. Jimi se platí takové služby, které jsou nevýhodné.

Podle Lukášové (2009, s. 11-12) účelem organizací veřejného sektoru a funkce veřejné správy týkající se poskytování veřejných služeb, způsobu jejich financování, regulace vedou k vytváření určitých specifik. Veřejné služby jsou poskytovány v kontextu platných zákonů, přičemž je může poskytovat pouze veřejná moc. Orgány veřejné správy jsou z tohoto důvodu vykonavateli několika činností, např. producentské, organizátorské, jsou garantem a regulátorem veřejných služeb. Instituce veřejné správy činnost vykonávají na základě právně vymezené pravomoci a působnosti.

Problematika veřejných služeb, co je jejich cílem a úkolem, je obsahem výše uvedených řádků. Provozničková se o této problematice rozepsala velmi podrobně již v roce 2003 na webových stránkách Moderní obec. V úvodu upozornila na záležitost, která se může stát pro některé poskytovatele veřejných služeb kontraproduktivní. Uvedla, že posoudit kvalitu veřejných služeb je mnohem složitější, obtížnější, než v soukromém sektoru. Výhoda soukromého sektoru je, že v případě zájmu o jeho služby může zvýšit své prodeje

a tím získat další finanční prostředky. U veřejných služeb tomu tak není. Růst kvality sice vede k další poptávce, ale oproti limitovaným zdrojům, se výdaje na službu zvyšují. Provoznicová zdůraznila čtyři základní oblasti, které, dle jejího názoru, pomohou zejména obcím při hospodárném a efektivním využívání zdrojů:

- kvalita komunikace – předpoklad je efektivní komunikace s uživatelem,
- kvalita specifikace a vymezení služby, která je založena na standardech,
- kvalita poskytování – zohledňuje způsoby poskytování služby,
- kvalita personálu a systému – přístup personálu a zaměstnanců.

2.3.1 Financování veřejných služeb

Financování veřejných služeb v ČR je řízeno s využitím rozpočtové soustavy, jejímž úkolem je přerozdělování veřejných financí. Rozpočtová soustava je tvořena z několika částí, počínaje soustavou peněžních fondů a pokračujícími rozpočtovými vztahy, které působí uvnitř rozpočtové soustavy. Další částí je soustava orgánů a institucí, které mají na starosti tvorbu, rozdělování a užití veřejných rozpočtů včetně mimorozpočtových fondů. Nelze opomenout ministerstvo financí, daňové a finanční úřady, útvary na úrovni územní samosprávy apod. (Peková, 2005, s. 89-90). Problematiku financování veřejných služeb je nezbytné řešit individuálně pro jednotlivé druhy služeb (Stejskal et al., 2017).

Názor Stejskala potvrzuje MPSV (2019, s. 10) v „*Analýze financování sociálních služeb*“. Z ní vyplývá, že financování sociálních služeb v ČR je vícezdrojové. Z veřejných zdrojů jsou zajišťovány dotace registrovaných žadatelů, kteří jsou povinni podat žádost. Dotace jsou přidělovány příspěvkem zřizovatele u poskytovatelů, kterými jsou samosprávy (kraje, obce), dotací kraje nebo obce. Je možné využít další veřejné zdroje. Druhou částí financování sociálních služeb z veřejných zdrojů, je adresný příspěvek na péči. Je přidělován na základě odborného posouzení míry závislosti. Úhrada služeb na národní úrovni je stanovena ve vyhlášce č. 505/2006 Sb. Zdrojem financování jsou dary fyzických a právnických osob nebo církví, prostředky z fondů EU, případně ad hoc granty na národní úrovni apod. Peková, Pilná, Jetmar (2012) upozornili, že zkušenosti poukazují na skutečnost, že problémem v praxi bývá dosažení efektivnosti při vynakládání finančních zdrojů. Při projednávání financování veřejných služeb je nutné se zaměřit na způsoby hospodárnosti vynakládání finančních prostředků.

Bláha (2017) k této problematice prezentoval podrobnější informace, co přesně znamená „*hospodárnost vynakládání finančních prostředků v porovnání s užitkem*“. S ohledem na skutečnost, že napsal svůj odborný příspěvek v roce 2001, platil zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů. Zákon byl novelizován v roce 2019 (zákon č. 126/2019 Sb.). Podle jeho názoru se hospodárností rozumí použití veřejných prostředků způsobem, že subjekt, který finanční prostředky poskytuje, se bude chovat uvážlivě tak, aby přidělené finanční prostředky stačily pro splnění úkolu, aniž by se snížila jeho kvalita. Bláha (2017) měl konkrétně na mysli nutnost poskytnutí finančních prostředků ve správnou dobu, ve správně odhadnutém finanční objemu pro požadovanou kvalitu včetně smluvené co nejvýhodnější ceny. Nutné je také zabezpečit, aby poptávané zboží nebo služba, byly získány pro zadavatele zakázky za co nejvíce výhodných podmínek. Slavík (2014) připomíná, že veřejné služby jsou financovány nebo spolufinancovány z přesně vymezených veřejných prostředků, od občanů nepřímým výběrem daní. Významnou úlohu při financování má územní rozpočet obcí. Je bilancí rozhodovací, řídicí a kontrolní (Provazníková, 2015, s. 73).

2.3.2 Zabezpečení veřejných služeb

Problematika řešení zabezpečení veřejných služeb je otázkou prioritní. Rektořík et al. (2007, s. 18) vyjádřili své stanovisko jednoznačně a stručně. Veřejné služby mají mj. za úkol zabezpečovat veřejný sektor. Autoři vyjádření podpořili názorem, že je nutné si uvědomit, že tyto služby jsou částí národního hospodářství. Jejich úkolem je zabezpečit potřeby společnosti a občanů s využitím statků. K tomu musí pomoci kvalitní fungování veřejných služeb. Aktivita musí být zajištěny zejména z veřejných rozpočtů, s efektivním využitím procesů, počínaje garancí kvalitních služeb, jejich potřebnou regulací, dokonalým organizováním, financováním z veřejného rozpočtu, zčásti také zajištěním kontroly financování této veřejné služby (Musgrave & Musgraveová, 1994).

Zajištění kvalitní činnosti veřejných služeb vyžaduje jednoznačně sledování jejich ekonomiky. Důležité je zjištění, kterému subjektu bude nutné veřejné služby poskytnout, také v jakém rozsahu. Nelze zapomínat, že se jedná o služby pro občany. Proto je nutné zvažovat, která část veřejných i soukromých zdrojů bude použita na financování těchto služeb. Opomenout nelze jejich strukturu, kvalitu apod. Provazníková (2015) zdůraznila, že záleží na zvážení a následném rozhodnutí obcí a krajů, kdo bude tyto aktivity

zajišťovat. Zda komunální organizace, obchodní společnosti, neziskové organizace, nebo se bude jednat o spolupráci mezi obcemi navzájem.

Že poskytování veřejných služeb musí být prioritou každého členského státu EU, včetně ČR, si uvědomila Spolková republika Německo v době svého předsednictví v Radě EU. Německo požádalo Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) o „*vydání stanoviska k zásadám poskytování veřejných služeb v členských státech, které je třeba uplatňovat v zájmu zajištění základních klíčových hodnot demokracie a právního státu, a také k podmínkám, za nichž v době krize hrají úlohu automatických stabilizátorů demokracie a právního státu*“ (EHSV, 2020, s. 2). Nelze opomenout následující bod dokumentu. Obsahuje ustanovení zdůrazňující výlučnou odpovědnost každého členského státu za organizaci veřejných služeb ve vlastní zemi, které organizují ve shodě s tradičními zásadami (EHSV, 2020, s. 4).

Zásady zároveň konstatují, že na úrovni EU musí platit trvalá a přísná záruka deklarující, že bude zajištěn volný přístup ke kvalitním službám v obecném zájmu. Platí také požadavek na účinné a výkonné veřejné služby, které jsou faktorem pomáhající udržet přiměřenou výši veřejných výdajů v každé členské zemi (EHSV, 2020, s. 6).

Požadavkem je zásada neutrality s tím, že veřejné služby musí zaručit přístup ke svým službám na základě zásady rovného přístupu a zaručené univerzality. Svoboda přístupu musí být také zaručena sociálním skupinám, tj. osobám se zdravotním postižením, příslušníkům menšin, osobám ve venkovských oblastech (EHSV, 2020, s. 9).

2.4 Veřejné služby a jejich kvalita

Veřejné služby mají úzkou souvislost s kvalitou. Podle Gasterové & Squiresové (2003, s. 43-50) je nezbytné při jejich hodnocení respektovat ústřední myšlenky demokracie, že pro zajištění kvality veřejné služby je potřebné vycházet z jednání občana, ne organizace. Je nutné spolupracovat a jednat se všemi subjekty, které se na této činnosti podílejí, přičemž zájmy mohou být rozdílné nebo dokonce protichůdné. Obě autorky zdůraznily, že existuje několik důvodů, proč se veřejná správa musí na zvyšování kvality veřejných služeb podílet. Lze položit otázku, jaký je důvod, aby se veřejná správa zabývala zvyšování kvality služeb. Prvním důvodem dle autorek je, že veřejné služby jsou účelné z hlediska jedince a společnosti v celém jejich komplexu. Kvalitní služby posilují důvěru občanů v organizace, které zajišťují potřebné služby. Na základě tohoto faktu se zapojují

další občané do veřejného dění (Gasterová & Squiresová, 2003, s. 9-10). Autorky uzavírají své názory konstatováním, že „*znakem kvality veřejných služeb je jejich schopnost reagovat přiměřeně na různé potřeby a očekávání zákazníků/občanů*“. Benčo & Kuvíková (2011) upozornili na skutečnost, že neskladovatelnost a neoddělitelnost jsou dva základní znaky ekonomiky veřejných služeb. Proto je možné ji definovat jako samostatnou vědeckou disciplínu, jako „*ucelenou soustavu poznatků o možnostech optimálního uspokojování potřeb lidí prostřednictvím statků*“.

Ekonomika veřejných služeb se zaměřuje na několik faktorů. Za prvé definuje, komu je potřebné poskytovat veřejné služby včetně jejich rozsahu. Za druhé, jaká vymezená část veřejných a soukromých zdrojů má být použita k zabezpečování veřejných služeb pro občany. Třetím faktorem je určení formy veřejné služby pro použití pro potřebné subjekty. Za čtvrté deklaruje strukturu a kvalitu veřejných služeb. Za páté určuje způsoby pro vyhodnocení efektivnosti veřejných služeb. Za šesté deklaruje postupy při přijímání rozhodnutí týkajících se rozsahu, obsahu, kvality a také financování veřejných služeb (Ochrana, 2007, s. 8-9).

2.4.1 Sociální služby

S pojmem „*sociální služby*“ se lze setkat často. Podle Tomeše se jedná o „*horizontální*“ službu, je pojmem pro všechny soustavy. Vytvářejí se ve všech soustavách sociální ochrany. Nahrazuje dávky, nebo působí jako jejich doplněk. Tam, kde je to sociálně efektivnější, se místo finančních prostředků poskytují potřebné služby. V praxi to znamená, že poskytování potřebných služeb je mnohem více nákladnější, než poskytování dávek. Poskytovatel služby se musí rozhodnout, co je kritériem pro volbu, zda peníze nebo služba. Záleží na posouzení, která volba je pro potřebného občana výhodnější (Tomeš, 2010, s. 34). Holasová M. V. (2014, s. 16) podrobně deklaruje subjekty, které využívají sociální služby pro zajištění pomoci osobám všech věkových kategorií. Tímto způsobem vytvářejí předpoklady pro společenskou integraci lidí s využitím jejich účasti na sociálních lidských právech.

Často je používán pojem uživatel sociálních služeb. Jedná se o osoby, které se ocitly v nepříznivé situaci, která se většinou rozvine do dlouhodobé nepříznivé sociální situace. Tyto osoby sociální služby užívají jednorázově nebo pravidelně (Pilát, 2015).

Podle Mertla (2007, s. 19) sociální služba je také často označována jako „*statek zkušenosti*“ nebo „*statek důvěry*“. Mertl svými slovy zdůraznil, že v činnosti sociální péče se jedná především o důvěryhodnost klienta ke svému sociálnímu pracovníkovi, který je pověřen péčí o něj. Za druhé důvěryhodnost v kvalitu a účinek postupu, který sociální pracovník zvolil k řešení situace včetně rozvrhu celkové činnosti sociálních služeb. Mertl zároveň zdůraznil, že v případě porušení důvěry dojde automaticky k porušení racionality sociální péče, což de facto znamená, že bude porušena racionalita poptávky po této službě. Skutečností je, že sociální služby a sociální práce fungují v konkrétní situaci. Podmínkou jejich aktivní existence je, že se musí umět přizpůsobit. Sociální služby a sociální práce jsou činnostmi, které vyžadují od jejich organizátorů včetně lidí, kteří prakticky denně přicházejí z důvodu péče o potřebné osoby, které jsou často fyzicky a zejména psychicky velmi namáhavé.

Nezáleží na tom, zda jsou sociální služby nestátní (soukromoprávní) nebo státní (veřejné). Jejich vlastnosti jsou společné. Charakteristickými znaky jsou nehmotnost, variabilita, neoddělitelnost služby od spotřeby. Jedná se o společné vlastnosti (Molek, 2011). Dále je charakteristickým znakem, že v rámci pomoci při nečekaně vzniklých sociálních situacích se všechny subjekty, bez ohledu na to, zda jsou státní, nestátní, ziskové nebo neziskové, formální nebo neformální, zapojují do efektivního řešení sociálních situací, do kterých se subjekty dostaly. Mnohaleté zkušenosti ale dokazují, že bezprostředním, tj. nejčastějším poskytovatelem, je rodina osoby, která pomoc potřebuje, protože vlastními silami pomoc nezvládá (Hladká & Hyánek, 2020, s. 23). Subjekty, které se v oblasti sociálních služeb pracovně pohybují, si uvědomují, že se jedná o vysoce konkurenční prostředí mezi poskytovateli. Důsledkem je obtížná orientace klientů ve složitém a nepřehledném prostředí. Důvodem je nejednotnost těchto služeb (Skákalová, 2016).

Výsledkem sociálních služeb a sociální práce je, že nepodléhají čistě tržním zákonitostem. Sociální služby mají jako určitá komodita vlastní specifika, jsou ovlivněna etickými a dalšími faktory (Čevela & Čeledová et al., 2014). Sociální práce se ve své aktivitě realizuje v konkrétním prostředí. Ovlivňuje jí sociální politika, ekonomika, globalizace apod. Objevují se dosud neznámé nové vlivy, nové změny, a to zejména v oblasti sociální práce včetně sociálních služeb (Holásová, 2014). Sociální péče se stále více racionalizuje, roste vliv na ekonomické aktivity. To se projevuje v náročnosti lidské práce, která se pod ekonomickým tlakem přizpůsobuje stále více ekonomickým

pravidlům. Objevuje se nový trend označovaný jako „*ekonomizace sociální práce*“ (Galuske, 2007). Pro zajištění především sociálních služeb a služeb, které jsou zaměřené na integraci a zaměstnávání osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením, je nutné podle Dohnalové (2009, s. 7) zvýšit úlohu sociální ekonomiky. V praxi to znamená zvýšit podíl samofinancování, vytváření ekonomických statků včetně zajištění poskytování služeb na místní úrovni při využití různě vysokých cen. Základním nástrojem pro kvalitní zajištění dostupnosti sociálních služeb je nutné, aby v jednotlivých krajích byl k dispozici střednědobý plán rozvoje sociálních služeb. Jedná se o strategický dokument s platností na tři roky. Krajské úřady ho zpracovávají společně s obcemi na území kraje, se zástupci poskytovatelů sociálních služeb a zástupci osob, kterým jsou sociální služby poskytovány (§ 95 písm. d) zákona o sociálních službách). Podrobnější informace stanovuje vyhláška k tomuto zákonu s účinností od 1. 1. 2018. Doba a místo poskytování služby určuje jejich poskytovatel. Je subjektem, který posuzuje, komu je konkrétní služba určena, služby tedy posuzuje podle stanovených parametrů konkrétní cílové skupiny. Mohou to být osoby se zdravotním postižením nebo znevýhodněním, osoby, které se nečekaně ocitly v nepříznivé životní situaci, osoby ohrožené sociálním vyloučením atd. (Hladká & Hyánek, 2020, s. 25).

V sociální péči se změnilы důvody pro přijetí do zařízení sociální péče. Jedná se o zdravotní indikace, kdy je nutné pečovat o osoby, které potřebují pomoc dalšího člověka, zpravidla osob nad 85 let. Jsou většinou imobilní, potřebují dopomoc atd. Nelze přehlédnout významný rozdíl. Zatímco léčebny dlouhodobě nemocných jsou financovány ze zdrojů veřejného zdravotního pojištění, což znamená, že spoluúčast klientů je malá nebo žádná. Rozdíly jsou v domovech pro seniory a domovy se zvláštním režimem, jsou financovány z veřejných rozpočtů a uživatel, tj. klient sociálních služeb, se spoluúčastní na platbách (Válková, 2015, s. 26).

Hommerová et al. (2020, s. 34) uvedla, že na téma dostupnosti sociálních služeb se často diskutuje v rámci celé České republiky. S kolektivem často na toto téma diskutovala. Zajímalo je zejména, proč existují tak velké regionální rozdíly v dostupnosti sociálních služeb mezi jednotlivými regiony. Z diskusí jednoznačně vyplývá, že nejlepší dostupnost zařízení sociálních služeb je ve velkých městech, např. Praha, Brno, Plzeň, Ostrava. Rozdíly jednoznačně souvisí s dopravní dostupností, její infrastrukturou, hospodářskými

charakteristikami regionů. Záleží také na typu obce, na aktivitě krajů v celkové sociální politice.

2.4.2 Zdravotní služby

Zdravotní služba je službou, která je odborníky i veřejností stále sledována, hodnocena. Základem je zákon č. 372/2011, zejména jeho hlava I. (druhy a formy zdravotní péče, § 5-14). Vzhledem k rozsahu popisu služeb je uváděn pouze stručný výčet pro lepší přehlednost

Druhy zdravotní péče **podle časové naléhavosti** jejího poskytnutí jsou: neodkladná péče (zamezuje nebo omezuje vznik náhlých stavů), akutní péče (odvrací vážné zhoršení zdravotního stavu), nezbytná péče (péče o zahraničního pojištěnce), plánovaná péče.

Druhy zdravotní péče **podle účelu jejího poskytnutí** jsou: preventivní péče (včasné vyhledání faktorů ohrožujících život člověka), diagnostická péče (zjišťování zdravotního stavu pacienta), léčebná péče, (účelem je příznivé ovlivnění zdravotního stavu), léčebně rehabilitační péče (maximální možné obnovení fyzických, poznávacích, řečových, smyslových a psychických funkcí pacienta), ošetrovatelská péče (udržení, podpora a navrácení zdraví a uspokojování biologických, psychických a sociálních potřeb), paliativní péče (účelem je zmírnění utrpení a zachování kvality života pacienta, který trpí nevyléčitelnou nemocí).

Z velmi stručného výčtu je evidentní, že zdravotní péče je velmi rozsáhlou činností, která zajišťuje péči o zdraví člověka. Důvod je jednoznačný. Občané požadují oprávněně kvalitní služby bez ohledu, ve které části České republiky žijí. Existuje mnoho obcí, ve kterých není poskytována ani základní zdravotní péče. Její dostupnost je minimální. Pojem „*dostupnost zdravotních služeb*“ není pojmem novým. Morris et al. ho uvedli již v roce 1978. „*Můžeme na něj nahlížet z několika úhlů, přičemž je rozdílné, zda posuzujeme dostupnost z geografického (tzv. dopravní dostupnost) či zdravotnického pohledu. Pokud mluvíme o dopravní dostupnosti, zabýváme se dostupností geografických objektů, kterou můžeme vyjádřit mírou dosažitelnosti určité lokality při využití přepravního systému*“ (Morris et al, 1978). Mezi dlouhodobé cíle vyspělých zemí světa patří kvalita a dostupnost zdravotních služeb.

Po roce 2000 nastaly v oblasti poskytované zdravotní péče změny, v jejichž důsledku se změnilo také financování zdravotní péče ve zdravotnických zařízeních a přibyla zařízení

sociální péče. Nelze přehlédnout názory Šídla et al. (2017), kteří potvrzují, že systém zdravotní péče v ČR je velmi komplikovaný, navíc je ovlivněn mnoha faktory. Snahou aktérů v oblasti veřejného zdravotnictví by mělo být zejména snížit vliv těch faktorů, které omezují přístup k veřejné zdravotní péči. Názor autorského kolektivu potvrzuje zpráva Ministerstva zdravotnictví ČR. Jeho srovnávací analýza má tři části. První porovnává české zdravotnictví z pohledu ekonomických ukazatelů (HDP), druhá z hlediska kvality základní zdravotní péče, třetí prezentuje vybrané indikátory, u kterých je ČR na špičce, ale také zaostává. U výdajů na zdravotnictví je ČR dlouhodobě na nižší úrovni. Zatímco průměr ČR byl v roce 2018 na 7,5 % HDP, u OECD (Organizace pro spolupráci a rozvoj) to bylo 8,8 %. Více než polovina států OECD vydává na zdravotnictví více finančních prostředků než ČR. České zdravotnictví je označováno jako podfinancované. ČR má vysoký podíl veřejných výdajů na zdravotnictví (82 %), což je jedno z nejvyšších v OECD (MZ ČR, 2019).

V ČR je dostupná zdravotní péče jedním ze základních cílů zdravotní politiky. Důležité je její založení na principu solidarity. Termín dostupnost v oblasti zdravotních služeb není dodnes jasně definován. Proto je možné termín chápat v několika variantách, a to na dostupnost místní (geografickou), časovou, ekonomickou, kapacitní nebo organizační (Maláková a kol., 2020, s. 15). Nařízení vlády ČR č. 307/2012 Sb. o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb poprvé vymezuje pojmy místní a časová dostupnost. Určuje dojezdové doby vyjadřující místní dostupnost hrazených služeb podle oborů nebo služeb poskytovaných poskytovateli ambulantní péče.

Vláda ČR dne 19. dubna 2017 usnesením č. 292 schválila výchozí dokument pro formulaci Strategického rámce Zdraví 2030. Jedná se o hlavní přístupy k budoucímu rozvoji ČR, ke kvalitě života a udržitelnosti odrážející potřeby jednotlivce, rodiny, ekonomického rozvoje. Jedná se o nezbytné podmínky zdravotního zabezpečení obyvatel na nejvyšší možné úrovni. Stárnutí znamená plně zajistit kapacity pro zajištění následné i dlouhodobé péče. Poptávka zejména po dlouhodobé péči se neustále zvyšuje, přičemž společnost zatím není na tento stav dobře připravena.

Stále je nedostatečná koordinace a rozdílné úhrady zdravotní péče v nemocnicích, v zařízeních dlouhodobé sociální péče. Došlo také k situaci, že poplatky hrazené pacienty byly u zdravotních služeb zrušeny, u sociální péče existují úhrady za pobyt a stravu. To vede k situaci, že jsou přednostně vyhledávány služby dlouhodobé péče, a to také

v rámci nákladnější zdravotní péče, nikoli péče sociální, což vede k nadužívání dlouhodobé lůžkové péče. Míra obsazenosti těchto lůžek je velmi vysoká. Hlavním důvodem je, že není dostatek míst v pobytových zařízeních sociální péče. (MZ ČR, 2020, s. 25-26).

2.4.3 Školství, tělovýchova, sport

Školství

V případě vzdělávání jsou povinni zřizovat veřejné služby zřizovatelé obce a kraje jako veřejnoprávní entity, ale i některá ministerstva: školství, spravedlnosti, vnitra atd. Poskytovateli veřejné služby vzdělávání jsou školy a školská zařízení. Zřizovatelé zakládají školy a školská zařízení jako poskytovatele veřejných služeb právě proto, že jsou povinni ze zákona veřejné služby zajistit, aniž by je přitom museli přímo sami poskytovat. Skutečností je, že není snadné, zejména v malých a menších obcích, otevřít dosud chybějící základní školu, aby děti nemusely každý den dojíždět. Minimální počet dětí ve třídě stanovuje školský zákon (zákon č. 284/2020) a vyhláška (č. 140/2018 Sb.). Halásek & Lennert (2008, s. 42) hodnotili českou vzdělávací soustavu jako dvoustupňovou s tím, že rozhodující je členění vycházející z úrovně a také charakteru nabízeného vzdělání včetně služeb, které mají souvislost se školstvím. Jedná se o školy, které mají ve své náplni činnosti vzdělávání vycházející z rámcových vzdělávacích programů společensky uznaného stupně vzdělání. Součástí jsou také školská zařízení, která náplní své činnosti podporují vzdělávání ve školách, ale neposkytují uznávaný stupeň vzdělání. V této souvislosti Peková (2008, s. 304) připomíná důležitou informaci zaměřenou na připomenutí, že školství vzdělávací činností vytváří kolektivní statky, tzn. že vytváří podmínky pro zvyšování vzdělání občanů. Vzdělání občané znamenají, že do pracovního procesu přicházejí lidé, kteří jako pracovní síla mají určitou kvalitu dle dosaženého vzdělání. Peková (2008, s. 304) tuto informaci rozšiřuje o fakt, že kvalita lidského kapitálu se nejčastěji měří podle dosaženého vzdělání ve vztahu ke kvalitě pracovní síly, respektive k jejím schopnostem a dovednostem.

Tělovýchova a sport

Původní zákon z roku 2001 (zákon č. 115) byl aktualizován zákonem 178/2019 Sb. Předmětem úpravy v § 1 je vymezení „*postavení sportu ve společnosti jako veřejně prospěšné činnosti poskytované v celospolečenském zájmu a stanoví úkoly ministerstev,*

jiných správních úřadů a působnost územních samosprávných celků při podpoře sportu. “. Zajímavé jsou poznatky z důvodové zprávy. V okomentované zprávě uvádí Glogar (2019) své názory na celkovou novelu. Podle jeho názoru „*Předpokladem efektivního poskytování státní podpory v oblasti sportu má být vytvoření přehledných podmínek zajišťujících transparentnost, předvídatelnost a stabilitu státní podpory“.* Dále doplnil, že sport se musí stát aktivním nástrojem přispívajícím ke zlepšení podmínek ve sportu, aby odpovídaly významu sportu, který je veřejně prospěšnou činností přispívající k upevnění zdraví lidí všech věkových kategorií, zejména dětí a mládeže. V roce 2015 byl předložen MŠMT k diskusi a následnému schvalování dokument „*Koncepce podpory sportu 2016-2025“*, který navazuje na několik programů z předcházejících let. V dokumentu se jednoznačně konstatuje, že sport je veřejnou službou. To znamená, že na rozvoji sportu se musí podílet kromě spolků, neziskových organizací a komerčních subjektů také státní správa a samospráva. V dokumentu se zároveň uvádí, že je nezbytné hledat nové řešení institucionálního zabezpečení sportu. Současné uspořádání nevyhovuje. Nelze přehlédnout konstatování, že „*Srovnávací studie v rámci EU potvrzují, že Česká republika investuje dlouhodobě do sportu nízké veřejné prostředky a ekonomická spoluúčast občanů je nepřiměřeně vysoká a je bariérou pro častější účast ve sportu, stejně jako u některých ekonomicky slabších skupin pro účast samotnou“.*

2.4.4 Kultura a cestovní ruch

Spojení kultury a cestovního ruchu. Pojmy, které nabývají stále většího významu ve spojení obou aktivit. Tittelbachová & Tyslová (2016, akt. 2021, s. 1-13) v tomto spojení vidí konkrétní veřejnou službu pro mnoho subjektů, které mají zájem spojit poznávání v oblasti kultury s cestovním ruchem a nabídkou památek a dalších aktivit. Mnozí odborníci jsou přesvědčeni, že stále není na nejvyšší míru využít potenciál turismu. Obě autorky jsou názoru, že je nutné změnit přístup veřejné správy k řízení turismu, a to s využitím nových manažerských metod v rámci New public management. S tím také úzce souvisí podpora podnikatelských subjektů. Pojem kulturní turismus byl poprvé použit na konci osmdesátých let. Podle Lugera (2007) kulturní turismus zahrnuje všechny cesty lidí, kteří na základě vlastního rozhodnutí se na přechodnou dobu přemístili z místa trvalého pobytu na jiné místo, které si dobrovolně vybrali za účelem jeho poznání, získání prožitků apod. Podle McKerchera & du Crose (2002, s. 3) kulturně poznávací cestovní ruch je veřejná služba zajišťovaná podnikatelskými subjekty pro širokou veřejnost,

zaměřená především na poznávání historie, kultury, tradic a zvyků vlastního i jiných národů. Kesner et al. (2008, s. 10) uvádějí, že „*tento typ cestovního ruchu je velmi různorodý, má významný výchovně vzdělávací podtext a přispívá k rozšíření kulturně společenského rozhledu obyvatelstva*“.

2.4.5 Doprava

Veřejná doprava na venkově je tématem, které je v popředí pozornosti občanů a také odpovědných orgánů mnoho let. Zejména v médiích se často objevují informace o velmi nízké kvalitě dopravní obslužnosti na současném venkově. Chybí častější spoje zejména o víkendech, to platí u vlakové i autobusové dopravy. Při hodnocení dopravní obslužnosti odborníci hovoří o tzv. začarovaném kruhu veřejné dopravy na venkově. Zásadním důvodem je často malý počet obyvatel v obcích, což se projevuje v ekonomických ztrátách dopravců, kteří posléze logicky ztrácejí zájem o zajišťování v místě potřebné dopravy. Často nepomůže ani dotovaná politika jízdenek z veřejných zdrojů. Kvalita obslužnosti se logicky zhoršuje. Výsledkem je, že část uživatelů konkrétního spoje začne využívat jiné druhy dopravy. Nejvíce potíží v redukci spojů zaměřených na veřejnou hromadnou dopravu se týkalo okrajových regionů. V tehdejších 90. letech 20. století se odpovědným subjektům jen obtížně dařilo zajistit co nejlepší stabilizaci dopravy pro veřejnost. Největší odpovědnost byla svěřena krajským správám (Marada et al., 2011). Šatava (2010) v příspěvku nejprve připomněl § 39a odst. 1 zákona č. 266/1994 Sb., o drahách (aktualizace č. 284/2021, platné k datu 1. 7. 2023), který deklaruje, že „*územní obvod konkrétního kraje je povinen zajistit přiměřenou dopravu po všechny dny v týdnu z důvodu veřejného zájmu, především do škol, do úřadů, k soudům, do zdravotnických zařízení k trvale únosnému rozvoji tohoto územního obvodu*“. Uvedl dále, že kvalitní každodenní veřejná doprava je skutečně podstatným rozvojovým faktorem. Naopak veřejná doprava, která je svým jízdním řádem atraktivní, protože je alternativou dopravy individuální, skutečně efektivně přispívá k rozvoji konkrétního území. Situace ve veřejné dopravě se díky řídicím subjektům cíleně rozvíjela do turistických oblastí, takže stoupaly objednávky dopravy ve veřejném zájmu. Cestovní ruch se aktivně rozvíjel, začala na něj navazovat infrastruktura individuální turistiky. Rostly investice do ubytovacích kapacit a do další infrastruktury (Šatava, 2010).

Sedmidubský (2021, s. 55) v dokumentu Dopravní politika České republiky pro období 2021-2027 s výhledem do roku 2050 potvrdil, že ve venkovských oblastech má nižší

úroveň dopravní obslužnosti vliv na ženy, děti, seniory a obyvatele vyloučených lokalit, kteří často nevlastní automobil. Z tohoto prostoru se navíc stěhují mladší, ekonomicky produktivní a vzdělanější část populace.

2.5 Dostupnost veřejných služeb na venkově

Venkovské oblasti byly po mnoho desítek let považovány všeobecně za území, ve kterých byly nedostatečné jakékoli služby pro občany. To v důsledku vyvolávalo odliv venkovského obyvatelstva do větších měst. Binek (2007, s. 19) upozorňoval, že pokud se hovoří o dalším rozvoji venkova, stále jsou plány přednostně směřovány do venkovských sídel s odůvodněním a důrazem, že velkou výhodou je venkovská krajina. Venkov byl chápán jednoznačně jako území klasických venkovních obcí. Problémem bylo, že z prostoru venkova byla často vydělována menší města, která, podle Binka, byla jednoznačně mnoho desítek let srostlá s venkovem. V praxi to znamená, že mají jednoznačně vazby jako součást venkovského prostoru. O mnoho let později tento názor potvrdili Gieling et al. (2019, s. 66), kteří jako klasický příklad uvedli fotbalové hřiště a jeho využití. Veřejnost si zvykla, že takovýto stadion neslouží pouze k fotbalovým zápasům, ale že jsou prostorem pro pořádání různých oslav a setkávání dětí a dospělých. Gierling et al. právě z tohoto důvodu uvádějí, že je potřebné dívat se na obce a jejich vybavenost optikou perspektivy komunitního života a lokální integrace.

Problematika nedostatečné nabídky a lepší dostupnosti veřejných služeb na venkově je projednávána prakticky každoročně, každoročně jsou přijímána opatření na zkvalitnění této služby, ale výsledky nikdy nejsou dostatečné. Mezirezortní pracovní skupina ministerstva pro místní rozvoj již v roce 2015 měla uloženo vypracovat soubor návrhů na opatření možností zabránění odlivu služeb z venkova. „*Snižování dostupnosti veřejných služeb na venkově je obecně vnímáno jako dlouhodobější problém spojený s postupným snižováním nabídky služeb či zaměstnání. To je třeba řešit a regionům pomoci,*“ uvedla tehdejší ministryně Karla Šlechtová (Vároši, 2015). Uplynulo šest let a situace se téměř nezlepšila. MMR ČR v nové koncepci rozvoje venkova, která byla schválena usnesením vlády č. 775 ze dne 4. 11. 2019, uvedlo, že zásadní problémy pro horší dostupnost veřejných služeb ve venkovských oblastech jsou zejména v oblasti technické infrastruktury, zejména dopravní, v ekonomice veřejné i místní, v demografii a občanské vybavenosti. Intenzivně bude nutné řešit hospodaření s vodou. Důležitým

rozvojovým potenciálem pro obce je cestovní ruch, udržitelná obslužnost (dopravní, obchodní atd.) a zejména dobře fungující veřejnou správu. Nutné je správné nastavení rozpočtových příjmů a dotační politiky (ÚÚR, 2020).

2.6 Pojem malých měst

Dle Ježka a kol. (2020), můžeme použít pro malá města označení na základě jejich geografické polohy: město v centrální poloze, jsou malá města, která jsou součástí metropolitních regionů, v periferní poloze se nacházejí města, která leží v periferních regionech. A všechna ostatní jsou mezilehlé. Ačkoliv dle zkušeností autorů nehraje tradiční rozdělení (s nímž se můžeme setkat ve vědě, politice) malých měst v každodenním životě malých měst významnější roli. Proto je potřeba se spíše zaměřovat na „jedinečnost každého malého města a odlišné cesty (různé scénáře) jejich budoucího rozvoje“.

2.6.1 Malá města v zázemí metropolitních regionů

Tato skupina měst je ovlivňována dvěma klíčovými procesy, a to rezidenční suburbanizace (migrace obyvatel z jader metropolitních regionů do jejich zázemí), která se uskutečňuje v rámci stěhování na krátkou vzdálenost pro lepší bytové a životní podmínky. Zdrojová skupina této kategorie jsou většinou mladé rodiny s vyššími či středními příjmy, které mají specifické požadavky pro bydlení. Díky tomu mohou města v zázemí metropolí zaznamenávat proces demografického mládnutí prostřednictvím vyšší porodnosti. Jako druhým je metropolizace (podrobněji v části věnované strukturálním změnám ekonomiky), kdy jsou přitahováni obyvatelé z jiných regionů - stěhování lidí do metropolitních regionů za práci. Snaží se tak maximalizovat společný přístup k pracovním místům při nízkých nákladech a nízkém riziku při změně nebo ztrátě pracovního místa.

Dle těchto faktů lze dedukovat, že města v zázemí metropolí mají ideální růstové předpoklady z dlouhodobého hlediska, pro jejich ekonomickou atraktivitu a demografickou strukturu. (Ježek a kol., 2020)

2.6.2 Malá města v periferních regionech

Tato malá města se potýkají s demografickým poklesem, a to z důsledku vystěhovalectví z malých měst zpravidla do rostoucích metropolitních regionů. Pokles počtu mladých

obyvatel snižuje porodnost a také podíl lidí post-produktivním věku. Z tohoto důvodu města v periferních regionech rychle stárnou, a právě proces stárnutí považují autoři výzkumů za jednu z největších výzev pro smršťující se města všech velikostí.

Hlavními prolínajícími motivy pro stěhování z metropolitních regionů je buď snaha o zlepšení kvality života v lepších přírodních podmínkách (tzv. amenitní migrace) či celkově většího klidu (mladí lidé), anebo motivy finanční nebo také environmentální (starší lidé důchodového věku, kvůli nižším životním nákladům).

Ježek a kol. (2020) tvrdí, že *„tento trend můžeme pozorovat v některých malých městech v Německu, kde existuje zajímavý fenomén tzv. double ageingu. Do menších měst, která opouštějí mladí obyvatelé mířící do velkých měst, směřují lidé v důchodovém věku, čímž násobí proces stárnutí. Navíc můžeme zaznamenat také stěhování starších obyvatel ze zázemí malých měst, čímž se chtějí přiblížit potřebným službám (hlavně zdravotnictví).“*

Výzkumy, které byly provedeny za zjištěním problematiky malých měst, ukazují, že existuje značná rozmanitost těchto měst, a tím se jedná o heterogenní skupinu sídel.

Konkrétně zde existuje několik stereotypů:

- *„malá města jsou nejčastěji dávana do souvislosti s venkovem a venkovským způsobem života, jiní je spojují s úpadkem tradičních průmyslových odvětví.*
- *Na malá města v centrální poloze a jejich specifika se často zapomíná. Existují také zjednodušující soudy, že malá města v centrální poloze se rozvíjejí, kdežto malá města v periferní poloze stagnují nebo zaostávají.“*

Ježek a kolektiv (2020) dále uvádí několik poznámek k rozmanitosti malých měst:

- *„ne všechna malá města v blízkosti velkých měst (např. v zázemí Prahy) vykazují stejný ekonomický růst anebo růst počtu obyvatel. Existují také značné regionální rozdíly. Malá města v Ostravské aglomeraci vykazují spíše pokles a úpadek, než růst.*
- *Značná část malých měst v centrální poloze neplní významnou ekonomickou (pracovní příležitosti) anebo obslužnou funkci. Často se jedná o tzv. noclehárny. Mají především obytnou funkci se zvýšenými požadavky na mobilitu.*
- *Zatímco malá města nacházející se ve venkovských regionech můžeme chápat jako „plně funkční“, tak v případě malých měst v centrální poloze se většinou jedná o*

dominantní obytnou funkci a poněkud potlačenou funkci obslužnou, což souvisí s tím, že jejich obyvatelé řadu služeb realizují mimo místo bydlení.

- *Malá města v centrální poloze také často vykazují větší míru specializace, která je dána jejich polohou a strukturou osídlení. Vedle již uvedené obytné funkce se často jedná o ekonomickou specializaci – průmysl, kanceláře, maloobchod, logistika apod.*

2.7 Formy spolupráce mezi obcemi

Spolupráce mezi obcemi se může realizovat několika způsoby. Dle zákona č. 128/2000 Sb., v aktuálním znění, § 46 odst. 1 buď obce mohou mezi sebou spolupracovat při výkonu samostatné působnosti. Druhou možností je, že dle odst. 2, písm. a), mohou spolupracovat zejména na základě smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu, dále mohou uzavřít smlouvu, jejímž obsahem bude vytvoření dobrovolného svazku obcí. Třetí možností je založení právnických osob podle zvláštního zákona dvěma nebo více obcemi.

Nejčastější formou spolupráce jsou dobrovolné svazky obcí. Vznikají za účelem ochrany a prosazování společných zájmů obcí. Členy svazku jsou pouze obce, kraje nesmí dobrovolné svazky zakládat. Další formou spolupráce může být s územními samosprávnými celky jiných států a být členy mezinárodních sdružení místních orgánů. Tato forma spolupráce je poměrně častá u obcí z hraničních oblastí při podávání společných projektů s žádostí o finanční prostředky ze strukturálních fondů a iniciativ těchto fondů. Obce se mohou stát členem Svazu měst a obcí ČR, který řeší na celostátní úrovni veškeré otázky týkající se fungování územní samosprávy. Mohou existovat sdružení, která se zaměřují na určitý věcný problém (např. Sdružení místních samospráv atd.), nebo regionální sdružení obcí (Provazníková, 2015, s. 14-15). Podrobně se problematikou systému místní správy v dlouhodobém rozvoji věnuje Ježek. Např. v práci *„Management v místním a regionálním rozvoji“* (2007), následně poté v roce 2015 v závěrečné zprávě *„Meziobecní spolupráce v České republice v roce 2015: výsledky empirického výzkumu“*. Uvádí, že z výsledků mezinárodního srovnání lze u českého systému místní správy prokázat celou řadu specifíků. K nejvýznamnějším z nich patří stav, že obce mají dvojí působnost (smíšený model státní správy a samosprávy), důležitá a zároveň klíčová rozhodovací role je svěřena kolektivním orgánům v obci. Je

organizována nepřímá volba starostů. Na druhou stranu starostové mají relativně slabé kompetence ve srovnání s obecními radami (Ježek, 2007, 2015, s. 1). V ČR existují podmínky pro prohloubení meziobecní spolupráce. V komentářích k šetření mezi zástupci obcí Ježek konstatoval, že *„většina respondentů se shoduje v názoru, že větší pozornost než slučování obcí, by měla být věnována podpoře dobrovolné meziobecní spolupráce. Pro 68,2 % respondentů to je nejlepší cesta, jak konsolidovat místní správu v České republice“*. Ježek (2015, s. 1)

3 Praktická část

Úvodem

Praktická část je zaměřena na autorkou vybraný subjekt, kterým je město Nýrsko. Právě toto město je centrem příslušného mikroregionu, kam jsou koncentrované veřejné služby. Můžeme jej hodnotit jako malé město v periferním regionu. Na základě doporučení v některých aspektech pro praktickou část a porovnání zjištěných údajů jsou použita i informační data z města Janovice nad Úhlavou. Obě města tvoří společně s 11 katastry Místní akční skupinu (MAS) Ekoregion Úhlava. Leží na jihozápadě Čech v blízkosti hranic České republiky se Spolkovou zemí Německo, a to v oblasti Šumavy.

Před rokem 1989 byly téměř všechny obce MAS součástí území vojenské ochrany uzavřené státní hranice, nazývané „železná opona“. V podstatě to znamenalo značné zpoždění obnovy a rozvíjení jakéhokoli života, zejména ekonomického. Tento stav způsobil, že velkou zaostalost pohraničních území bylo nutné řešit více než dvacet let po otevření státní hranice. Durdík & Turek (2020, s. 7) uvedli, že důsledkem bylo velké zachování původního krajinného rázu, což vyústilo do legislativní ochrany tamní přírody. Převažuje málo intenzivní zemědělská činnost zohledňující ochranu přírody. Nelze ale přehlédnout jinou kladnou záležitost. Šumava se stala postupně velmi významnou oblastí, turistickou destinací v České republice. Celková rozloha MAS Ekoregionu Úhlava je 624,39 km².

MMR ČR vydalo v roce 2021 dodatek č. 2 ke *Strategii komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Ekoregion Úhlava*. V dodatku je prezentována SWOT analýza, ze které jsou nejdůležitější silné a slabé stránky MAS.

Mezi nejsilnější stránky patří:

- kvalitní životní prostředí, zachovalá příroda, dobrá infrastruktura pro cykloturistiku, pro pěší a zimní sporty zejména v oblasti centrální Šumavy.

Mezi slabé stránky patří:

- nedostatek pobytových zařízení pro seniory, nedostatečná nabídka základních služeb pro obyvatele, špatná kvalita místních komunikací a nedostatečná infrastruktura pro chodce a cyklisty v obcích i mezi nimi.

- V oblasti cestovního ruchu je nejslabší stránkou nedostatečná nabídka turistických aktivit pro rodiny s dětmi, a to zejména při nepříznivém počasí, kdy nelze trávit čas aktivitami pod širým nebem.
- Školství. Region se potýká s odlivem mladých rodin s dětmi do větších měst, klesá počet žáků v menších školách, problémem je následně zvýšený výdaj finančních prostředků z obecních rozpočtů. Často hrozí zánik škol, které jsou navíc ve špatném technickém stavu. (Havránek, 2021, s. 1, 4)

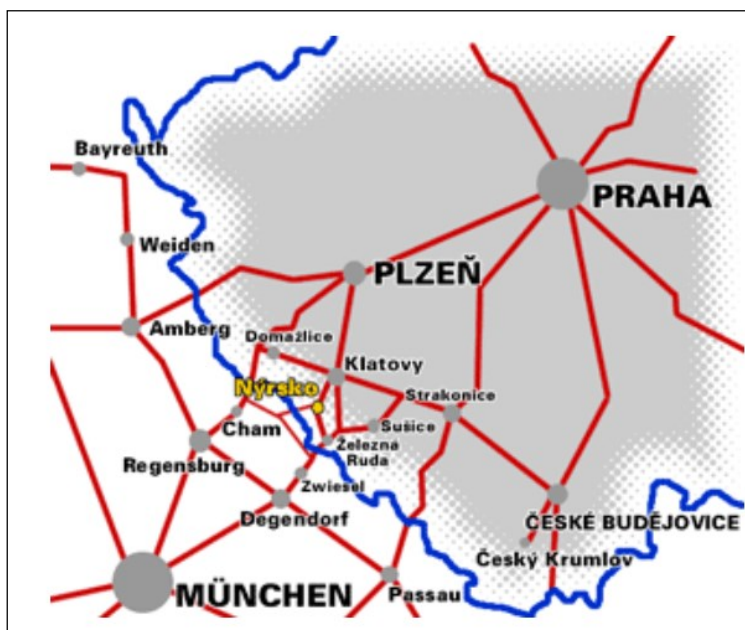
3.1 Město Nýrsko a jeho charakteristika

Původní osada vznikla na obchodní stezce z Čech do sousedního Bavorska. Probíhal zde čilý cestovní a hospodářský styk. O ekonomickém významu Nýrska svědčí první listinná zmínka z roku 1327. Jedná se o zástavní smlouvu mezi českým králem Janem Lucemburským a jeho věřitelem Petrem z Rožmberka. V letech 1579-1593 je Nýrsko jmenováno stanicí, ve které bylo vybíráno clo za víno, pšenici, sladovnický ječmen a za koně. První zmínka o škole pochází z roku 1685. Roku 1868 byl zřízen soudní okres Nýrský v rámci okresního hejtmanství v Klatovech. Dne 20. 9. 1876 se konalo slavnostní otevření železniční trati Plzeň – Nýrsko. Dne 20. 10. 1877 byl otevřen horský úsek Nýrsko – Železná Ruda s napojením na bavorskou trať do Deggendorfu a Plattingu. V tehdejší době se jednalo o velmi významnou ekonomickou událost pro celou oblast. Rok 1898 byl počátkem vzniku průmyslové výroby v Nýrsku. V roce 1933 vzrostl počet obyvatel na 3200 a počet domů na 505. Otevřením státní hranice po roce 1989 byly zřízeny výhodné hraniční přechody, čímž významně stoupla rekreační hodnota Nýrska a celé oblasti (Infocentrum Nýrsko, 2021). Město Nýrsko a doporučené ke srovnání s ním některé z měst svazku místní akční skupiny (zvolené město Janovice nad Úhlavou) jsou součástí Ekoregion Úhlava. Je vymezen správním územím obcí Bezděkov, Čachrov, Dešenice, Hamry, Chudenín, **Janovice nad Úhlavou**, Klenová, Modrava, **Nýrsko**, Prášily, Srní, Strážov a Železná Ruda. Rozloha regionu je 624,38 km². Města spadají do okresu Klatovy. Nejvíce obyvatel má Nýrsko. Je charakterizováno jako přirozené centrum pro okolní obce. Město je pověřeným obecním úřadem pro Dešenice, Hamry, Chudenín, Železnou Rudu. Navíc nabízí nejvíce pracovních příležitostí (MMR, 2017).

Současné Nýrsko

K 1. 1. 2021 – 4 715 obyvatel, katastrální výměra – 3 309 ha, částí obce jsou Blata, Bystřice nad Úhlavou, Hodousice, Stará Lhota, Starý Láz, Zelená Lhota. (Místopisy.cz, 2020). Město leží na řece Úhlavě v šumavském podhůří poblíž jihozápadní hranice České republiky a Německé spolkové republiky 18 km jihozápadně od Klatov. Město je kvalitně vybaveno. Občanům slouží Česká pošta, zdravotní středisko, lékárna, dvě banky, městská a státní policie, zdravotnická záchraná služba Klatovy, informační centrum a další subjekty. Ve městě aktivně pracuje 75členný sbor dobrovolných hasičů zřízený městem Nýrsko. Potřebným občanům již několik let pomáhá Pečovatelská služba Nýrsko, zřizovatelem je město (MÚ Nýrsko.cz,2020).

Obr. 2: Mapa polohy města Nýrsko

Zdroj: Šumavanet.cz (2021)

Město nabízí poměrně pestrou škálu rozvojových možností. Podle architektů by celkový přírůstek obyvatel mohl dosáhnout přibližně 800 obyvatel v horizontu 10 let. Aby bylo možné stavět také na severovýchodním okraji obce, je nutné provést přeložku jedné z komunikací. Musí platit zásada, že nelze nerozvíjet sídlo v samostatných enklávách, ale je nutné soustřeďovat jeho rozvoj do kompaktního celku pro obytnou a smíšenou zástavbu. Na severozápadě obce je navržena plocha pro výrobu, týká se zejména přesunu nynějších dřevařských závodů. Jsou nevhodně umístěny v centrální oblasti města. Na jihu území se navrhuje rozšíření sjezdového areálu. V centru města musí být jednoznačně

ukončena stávající zemědělská výroba a zrušen areál Xaverova (Durdík & Turek, 2020, s. 5).

Obyvatelstvo města Nýrsko

Při pravidelném sledování statistických údajů o pohybu počtu obyvatel města Nýrska je evidentní, že se počet obyvatel často mění. V praktické podobě to potvrzuje tabulka 1.

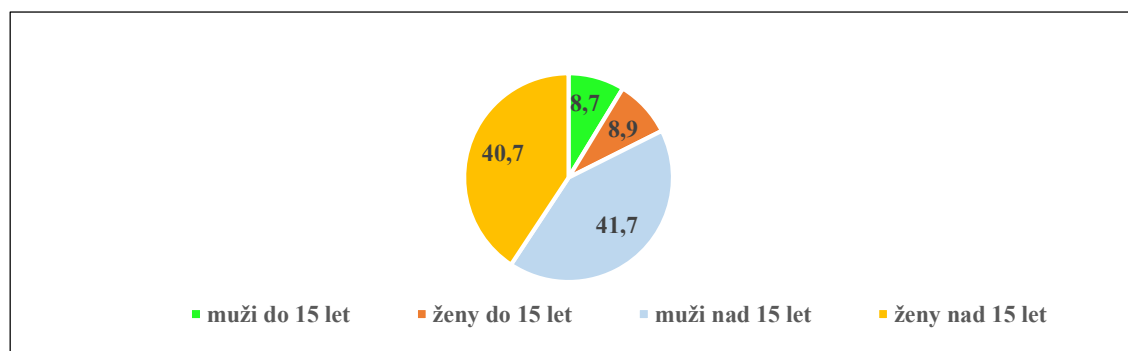
Tab. 1: Počet obyvatel Nýrska v letech 2015-2021

Datum	Muži do 15 let	Muži nad 15 let	Ženy do 15 let	Ženy nad 15 let	Změna	Celkem
1. 1. 2021	316	1 994	303	2 102	16	4 715
1. 1.2020	324	2 007	302	2 098	-9	4 731
1. 1.2019	324	2 011	296	2 109	-26	4 740
1. 1.2018	342	2 003	309	2 112	-4	4 766
1. 1.2017	333	2 010	308	2 119	-26	4 770
1. 1.2016	342	2 031	311	2 112	-3	4 796
1. 1.2015	320	2 054	311	2 114	-18	4 799

Zdroj: MÍSTOPISY.CZ (2020), zpracováno autorkou

Z tabulky 1 vyplývá, že v letech 2015-2021 došlo jen k menšímu úbytku obyvatelstva, ve srovnání let 2015 (celkem 4 799 osob) s rokem 2021 (4 715 osob) ubyly pouze 84 osoby. Po celé období žilo ve městě více dospělých žen než mužů. Naopak, u mládeže do 15 let byla po celé sledované období početnější mužská populace.

Obr. 3: Obyvatelstvo obce Nýrsko za rok 2021

Zdroj: MÍSTOPISY.CZ (2020), zpracováno autorkou

Podle obr. 3 z celkového počtu 4 715 obyvatel Nýrska představují muži do 15 let 6,7 %, ženy do 15 let 6,4 %. U dospělých osob muži nad 15 let tvoří celkem 42,3 %, dospělé ženy nad 15 let celkem 44,6 %.

Porovnání s městem Janovice nad Úhlavou

Janovice nad Úhlavou jsou městem v okrese Klatovy, 8 km od tohoto města. Částí obce jsou: Dolní Lhota (47 obyvatel), Dubová Lhota (57), Hvízdalka (38), Ondřejovice (34), Petrovice nad Úhlavou (86), Plešiny (17), Rohozno (51), Spůle (62), Vacovy (20), Veselí (58). Celkem v Janovicích nad Úhlavou žije 2 206 obyvatel. Při pohledu na počet dílčích části obce Janovice nad Úhlavou je patrné, že v textu jmenované části Janovic nad Úhlavou jsou malé obce, každá s několika desítkami obyvatel.

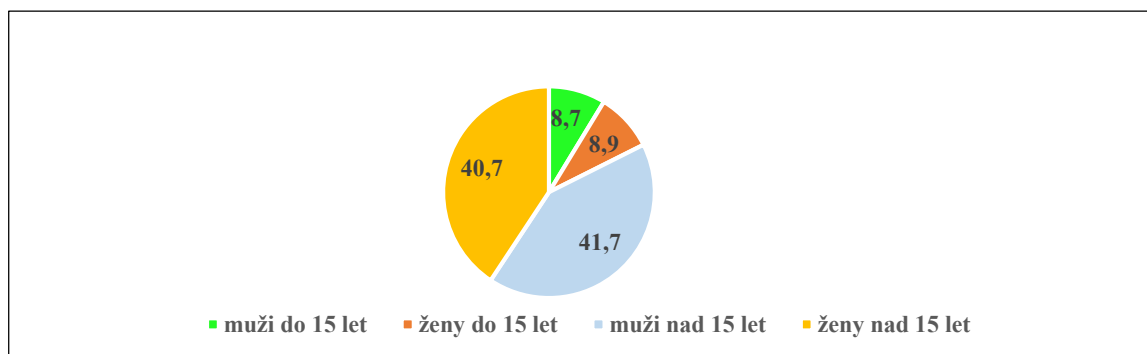
Tab. 2: Počet obyvatel Janovic nad Úhlavou v letech 2015-2021

Datum	Muži do 15 let	Muži nad 15 let	Ženy do 15 let	Ženy nad 15 let	Změna	Celkem
1. 1. 2021	192	914	196	895	-9	2 197
1. 1. 2020	195	918	195	898	10	2 206
1. 1. 2019	192	910	204	890	6	2 196
1. 1. 2018	189	912	199	890	27	2 190
1. 1. 2017	180	904	196	883	-37	2 163
1. 1. 2016	186	912	200	902	-36	2 200
1. 1. 2015	188	929	195	924	10	2 236

Zdroj: MÍSTOPISY.CZ. (2020), zpracováno autorkou

Tab. 2 Počet obyvatel Janovic nad Úhlavou v letech 2015-2021 je sestavena ve stejném formátu a sestavě jako tab. 1. Protože se jedná o malou obec, ve srovnání s městem Nýrsko má poloviční počet obyvatel. V konečném statistickém údaji je evidentní, že také Janovice nad Úhlavou se potýkají s poklesem počtu obyvatel.

Obr. 4 Obyvatelstvo obce Janovice nad Úhlavou za rok 2021

Zdroj: MÍSTOPISY.CZ. (2020), zpracováno autorkou

Zatímco v roce 2015 žilo v obci 2 236 obyvatel, v roce 2021 je přihlášeno k trvalému pobytu celkem 2 197 obyvatel, tj. o 39 méně. Z pohledu obyvatel větších měst se může zdát toto číslo zanedbatelné, ale v místě, kde žije málo lidí je každý úbytek počtu obyvatel znát.

Podle obr. 1 z celkového počtu 2 197 obyvatel Janovic nad Úhlavou představují muži do 15 let 8,7 %, ženy do 15 let 8,9 %. U dospělých osob muži nad 15 let tvoří 41,7 %, dospělé ženy nad 15 let celkem 40,7 %.

Obr. 5: Mapa obce Janovice nad Úhlavou

Zdroj: sumavanet.cz (2020)

Město Janovice nad Úhlavou má mateřskou i základní školu, zdravotní středisko, ve kterém jsou k dispozici dětský lékař, praktický lékař pro dospělé a zubař. V obci nechybí kadeřnictví, městská knihovna. Ve městě sídlí několik menších firem, restaurací, pohostinství, ubytovací kapacity. Je nutné uvést, že s ohledem na malý počet obyvatel je obec z hlediska vybavenosti na dobré úrovni. V současné době řeší dokončení kanalizačního systému, napojení na vodovod, plynofikaci, úpravy komunikací. Město je historicky spjata s velkou vojenskou posádkou, která zde byla již od roku 1950. Kasárna patřila k největším a nejmodernějším v České republice. V roce 2004 zde ukončila činnost vojenská posádka, která opustila areál o rozloze 45 hektarů. Město převzalo celý objekt do vlastnictví. Po převzetí ho pronajala developerské firmě, která ve spolupráci s městem řeší rozvoj areálu „Rozvojová zóna Janovice nad Úhlavou“ (Šumavanet.cz, 2020 a).

Stručné srovnání

Město Nýrsko (4 715 obyvatel) a město Janovice nad Úhlavou (2 197 obyvatel), přestože je od sebe dělí rozdíl ve výši 46,6 % v neprospěch Janovic nad Úhlavou, je nutné uvést, že jsou obě města vybavena základními veřejnými službami. Pokud to není možné, využívají pomoci nadřízených orgánů. Je nutné ocenit snahu představitelů obou měst, že se snaží i přes poměrně nízký počet obyvatel zajistit dostatek přístupných veřejných služeb, a to včetně úpravy obou měst a vytvoření podmínek nejen pro sociální a zdravotní péči, ale také pro sport a kulturu.

3.2 Veřejné služby a jejich dostupnost ve městě

3.2.1 Sociální služby

Pro rozvoj města, které má dlouhou a úspěšnou historii vývoje, je důležité, aby byla efektivně řešena politika bydlení. Dlouhodobě zpracovávané statistiky vývoje počtu obyvatelstva svědčí o tom, že jejich počet postupně ubývá. Zároveň přibývá počet výrazně stárnoucího obyvatelstva. Pro další úspěšný rozvoj města je stabilita počtu obyvatelstva potřebná. Každoročně jsou zaznamenávány rozdíly v počtu obyvatelstva včetně jeho celkové struktury. K 1. 1. 2016 byl průměrný věk obyvatel 41,7 let, u mužů, byl o něco nižší (40,5 let) u žen naopak vyšší (43,2 let). Věk odpovídal průměru celého okresu Klatovy. Index stáří se ale v posledních letech výrazně zvyšoval (v letech 2008 až 2015 se zvýšil o 46 %). Obyvatelstvo města prokazatelně stárne, což nebyla pro vedení města příznivá zpráva (CpKP, 2016, s. 10-11).

Z následující tab. 3 je evidentní, že na prezentovaném území působí tři poskytovatelé, tj. Pečovatelská služba Nýrsko, která je součástí sociálního odboru a Domov pro osoby se zdravotním postižením v Bystřici nad Úhlavou, která je přidruženou obcí města Nýrska. Pokud je to nezbytné, po vzájemné dohodě do Nýrska přijedou terénní pracovníci Člověka v tísní, o. p. s. pobočky v Klatovech.

Tab. 3: Registr poskytovatelů sociálních služeb

Poskytovatel	Typ služby	Cílová skupina	Adresa	Web
Domov pro osoby se zdravotním postižením	Domov pro osoby se zdravotním postižením (DOZP)	Od 18 do 64 let	Bystřice nad Úhlavou 44, 340 22 Nýrsko	www.dozpbystrice.cz

Pečovatelská služba Nýrsko	Pečovatelské služby	Bez omezení věku	Jiráskova 742, 340 22 Nýrsko	www.sumavanet.cz/nyrsko
Člověk v tísní, o. p. s.	Sociálně aktivizační služba (SAS), Sociální poradenství. Terénní programy	Bez omezení věku	Vídeňská 9 339 01 Klatovy	www.clovekvtsni.cz/plzen

Zdroj: CpKP, 2016, s. 29.

V roce 2016 působila v Nýrsku jedna pobytová sociální služba – Domov pro osoby se zdravotním postižením v Bystřici nad Úhlavou. Pečovatelská služba města má přihlášené pouze 4 klienty. Působí zde Alfa Nýrsko, z. s., která ve spolupráci s Jednotou bratrskou provozuje nízkoprahový klub Alfa. Klub má 70 pravidelných klientů. Městu nejvíce chybí malometrážní byty pro seniory, odlehčovací služby pro ně, tj. denní stacionář s komunitním centrem. Velkým problémem je nedostatek lůžek pro seniory, kteří potřebují intenzivní péči a nemohou sami zůstat doma ani s pomocí pečovatelské služby (CPKP, 2018, s. 10-12).

V roce 2018 byl veřejnosti předložen další zpracovaný *Návrh systému sociálního a dostupného bydlení ve městě Nýrsko 2018-2023*. Jeho podkladem byla analýza stávající situace v oblasti sociálního bydlení ve městě Nýrsku a analýza poskytovatelů sociálních služeb, které byly zpracovávány od října 2016 do ledna 2017. Analýzy se zaměřovaly na zmapování situace ve městě Nýrsku v oblasti bydlení, sociálních služeb, stavu obyvatelstva a potenciálních klientů sociálního bydlení, tj. osob v bytové nouzi nebo ohrožených ztrátou bydlení. Z uvedeného textu jednoznačně lze odvodit, že se jedná o téma, které je pro život občanů ve městě Nýrsko velmi potřebné řešit. Proto řešitelé položili následující otázky: „Kolik je ve městě osob v bytové nouzi?“, „Kolik je tedy potenciálních klientů sociálního bydlení?“, „Kolik sociálních bytů bude ve městě potřeba zajistit?“ (CpKP, 2018), s. 4). Velkým problémem města je, že se přes veškerou snahu zatím nepodařilo zajistit byty pro sociální bydlení, zejména tzv. krizové situace. Není dostatek bytů pro seniory, zejména pro osoby mající nízké důchody.

Stručná statistika

- Ve městě Nýrsku dle sčítání lidu v roce 2011 bylo 1 033 domů, z nichž bylo 83 % obydlených. Neobydlených bylo 17,8 % rodinných a 1 % bytových domů.
- V Nýrsku nejsou žádné ubytovny se souhlasem s vyplácením doplatku na bydlení.
- V Nýrsku působí 1 pobytová sociální služba, a to Domov pro osoby se zdravotním postižením v Bystřici nad Úhlavou s kapacitou 150 lůžek. Krizové pobytové služby ve městě chybí. Osoby v bytové krizi odchází nejčastěji do krizových zařízení především v Klatovech nebo Plzni. Pobytové zdravotnické služby v Nýrsku nejsou zastoupeny (CpKP, 2018, s. 9-10).

Občané Nýrska, kteří potřebují pomoc sociálních služeb, se v roce 2018 dočkali významné pomoci. Tou se stalo otevření bytového domu ve městě. Cena stavby bez DPH je cca 42 mil. Kč. Celou stavbu financovalo město. V domě je 23 bytů převážně 1 + k. k. včetně 20 až třiceti parkovacích míst (Kojan, 2018). Na území Janovic nad Úhlavou působí významný poskytovatel péče o seniory v České republice Clementas. Poskytuje služby zejména v péči v rámci domovů se zvláštním režimem. Klienti mohou využívat denní stacionář a odlehčovací službu. V domově je zajištěna péče na 24 hodin denně po celý týden.

Obr. 6: Bytový dům seniorů Nýrsko

Zdroj: ISSstavby.cz (2021).

Porovnáním údajů týkajících se podílu přínosu pro občany, kteří potřebují pomoci při řešení své sociální situace, lze zjistit, že informace uveřejněné v této kapitole potvrzují, že sociální péče se soustřeďuje především do Nýrska. Služby zde zajišťují místní instituce a organizace. V Janovicích nad Úhlavou je pouze jeden, ale velmi významný

poskytovatel péče o seniory Clementas. Jeho služby jsou přístupné spíše pro movitější seniory nebo jejich rodiny. Výši cen odpovídá celkové vybavení a nadstandardně poskytované pečovatelské služby.

3.2.2 Oblast zdravotnictví

Na území působnosti MAS Ekoregion Úhlava jsou pro obyvatele k dispozici dvě zdravotní střediska – v Nýrsku a v Železné Rudě, osm ordinací praktického lékaře pro dospělé, pět ordinací praktického lékaře pro děti a dorost, pět stomatologických a tři gynekologické ordinace. Na jednu lékárnou (celkem 5) připadá 2 780 obyvatel. Ordinace specialistů jsou dostupné v Sušici a Klatovech. Nejbližší nemocnice jsou také v těchto městech (Durdík & Turek, 2020, s. 43-44). Není snadné do uvolněných lékařských ordinací po doktorech, kteří odešli většinou do důchodu, najít nového lékaře nebo lékařku. Po měsících hledání se situaci městskému úřadu podařilo vyřešit. Občané v Nýrsku a jeho nejbližším okolí snahu městského úřadu velmi ocenili. Celkem 1 300 obyvatel města bude mít „svoji“ obvodní doktorku, která bude dojíždět z Německa (Englová, 2020). Poznámka: výčet ordinací se může měnit, záleží na rozhodnutí praktických lékařů apod., zda budou ve své praxi dále v těchto městech ordinovat. Ani ve Strategii komunitně vedeného místního rozvoje pro následující roky, nejsou uváděny žádné další předpoklady pro nutnost rozšíření zdravotních služeb.

3.2.3 Školství, tělovýchova a sport

Uvedené pojmy svým obsahem potvrzují, že je možné je považovat za spojené nádoby. Tělovýchova je nedílnou součástí výuky, sport je doplňkovým faktorem z hlediska různých školních sportovních soutěží apod.

Školství – Nýrsko

Základní škola je úplnou školou s 1. až 9. postupným ročníkem. Navštěvuje ji cca 300 žáků, kteří se učí ve 14 třídách. Součástí je školní družina (kapacita 60 dětí) a mateřská škola. Mateřská škola má dvě odloučená pracoviště s přibližně 155 dětmi. V areálu školy je školní hřiště a školní pozemek. Žáci využívají sportovní halu, školní hřiště a sportovní areál se 2 fotbalovými hřišti a kluzištěm. Škola je kvalitně vybavena školními pomůckami, učebnicemi apod. Cca 35 % žáků do školy dojíždí z okolních obcí. Velká pozornost je věnována žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Škola se již několik let aktivně zapojuje do projektu Aktivní škola v rámci operačního programu Výzkum,

vývoj a vzdělávání. Program podporuje prospěchově neúspěšné žáky. Program EURES (Evropská služba zaměstnanosti) je určena pro lepší rozhodování se pro volbu povolání. Škola spolupracuje s Volkshshule Neukirchen b. Hl. Blut v Německu (ZŠ Nýrsko, 2021).

Školství – Janovice nad Úhlavou

Škola má velmi bohatou historii. V místní kronice je uváděn rok 1384, ale historicky lze potvrdit až rok 1848. Škola má název Masarykova základní škola v Janovicích nad Úhlavou. Škola je úplnou základní školou s kapacitou 540 žáků, v současnosti je využita na 60 %. Na prvním stupni je 8 tříd se 189 žáky a žákyněmi, na druhém stupni 7 tříd se 150 žáky a žákyněmi. Součástí je školní družina s kapacitou 120 žáků a školní jídelna s kapacitou 500 jídel. Provoz školy probíhá v komplexu několika vzájemně propojených budov. Součástí školy je rozlehlý venkovní areál s parkem a řadou sportovišť. Celý venkovní areál volně přístupný mládeži i široké veřejnosti v době po vyučování, včetně víkendů a prázdnin (ZŠ Janovice nad Úhlavou, 2021). Na území MAS Ekoregion Úhlava nejsou střední ani vysoké školy. K dispozici jsou v Sušicích, Klatovech a také v Domažlicích. Nejdostupnější nabídka vysokého školství je v Plzni (Durdík & Turek, 2020, s. 39).

Obě základní školy je nutné v jejich činnosti pochválit. Počet žáků není ve srovnání s počty žáků ve větších městech nesrovnatelně menší, přesto nic nebrání tomu, aby se připravovanými akcemi pro žáky vedení obou škol vyrovnalo se základními školami ve větších městech republiky. Naopak, je možné v řízení a materiálnímu vybavení těchto škol vidět, že jejich zřizovatelé vytvářejí maximální podmínky pro to, aby žáci mohli využívat všechny možnosti, které jim jsou dány pro jejich další rozvoj – duševní i tělesný. Jejich základním problémem je, že v obou městech ubývá obyvatelstvo. Úbytky nejsou velké, ale problém je zejména ve velké nejistotě, se kterou se musí po skončení, hlavně také před zahájením nového školního roku vedení škol vyrovnávat.

Ke školství v obou městech

Při sledování vývoje počtu obyvatelstva v obou městech je zřejmé, že trvale přihlášených osob, i když pomalu, ubývá a v současné situaci není předpoklad, že by se počet obyvatelstva zvýšil. Zásadní problém je v nedostatečné infrastruktuře. Nároky na občanskou vybavenost v místech, kde lidé žijí, často i pracují, stále roste, ale finanční prostředky, které mají města ve svých rozpočtech, přibývají jen pomalu. Nebýt různých

dotlačních programů, obě města by se vyliďňovala ještě rychleji. Situaci trpí také podnikatelský sektor. Podnikatelé jsou závislí na zájmu lidí o jejich služby, což je v malých městech vždy zásadní problém.

Problém obou základních škol v prezentovaných městech je soustředěn zejména na nedostatek finančních prostředků, kterých se pro různé aktivity nedostává anebo jen s obtížemi již mnoho let. Přitom ale obě základní školy mají již mnoho let problém díky negativnímu demografickému vývoji s udržením potřebného množství dětí ve školách. V obou školách je tendence ze strany rodičů posílat děti do lépe vybavených městských škol, což se stává palčivým problémem pro všechny zainteresované subjekty. V důsledku toho musí vedení škol žádat obce o další finanční podporu nad rámec školského zákona. V této situaci také nepomohla úprava zákona o rozpočtovém určení daní směrem ke vzdělávání (Půček, 2015, s. 43). Např. Masarykově základní škole v Janovicích nad Úhlavou pomohla dotace z evropského projektu IROP (Integrovaný regionální operační program), což škole umožňuje postupně školu vybavovat moderním zařízením pro vyučování. Např. v roce 2021 vzniknou zcela nové odborné učebny přírodních věd a cizích jazyků (ZŠ Janovice nad Úhlavou, 2021).

Strategický rámec místního akčního plánu (MAP) v aktuálním znění k 7. prosinci 2020 pro ORP Klatovy (zahrnuje Nýrsko) ve vzdělávání byl vytvořen již v roce 2018. Dokument vznikl ve spolupráci a za účasti měst a obcí, které jsou zřizovateli mateřských a základních škol včetně dalších subjektů podílejících se na vzdělávání. Zároveň byl vypracován a schválen plán investičních priorit. Ve městě Nýrsko se jedná o schválení osmi projektů pro vzdělávání, např. dokončení stavby odborných dílen, jejich vybavení, vybudování sportoviště v areálu školy atd. v celkové částce 8 250 000 Kč.

Základní škola v Janovicích nad Úhlavou získá pro úpravy a vybudování nových prostor ve škole 15 500 000 Kč. Mateřská škola si na svůj účet připíše 4 610 000 Kč. Není zatím rozhodnuto o výši finanční částky na rekonstrukce rozvodů vody a hygienického zázemí (MMR ČR, 2019).

Tělovýchova a sport – Nýrsko

V Nýrsku mají více než stoletou tradici. Při hodnocení současných tělovýchovných aktivit je nutné vrátit se do 21. prosince 1990, kdy vznikl Spolek TJ Nýrsko. Nebylo snadné se z hlediska historie oddělit od již velmi známé Tělovýchovné jednoty Rudá

hvězda Okula Nýrsko, která byla svými sportovními a tělocvičnými soutěžemi vyhlášena. Po rozdělení nový spolek nesl jméno SKP Okula Nýrsko. Její sportovní aktivity se postupně rozšiřovaly. Vznikly oddíly lyžování, turistiky a volejbalu. Postupně přibýly oddíl Českého svazu rekreačního sportu, který zaštiťoval nově vzniklou malou kopanou. Významnou činností je správa sportovně rekreačního Areálu pod sjezdovkou, které také nabízí hřiště na malou kopanou, dětské hřiště a zázemí pro pořádání atraktivních akcí pro děti a dospělé. Postupně se staly vyhlášenými každoročně pořádané sportovně zaměřené sportovní příměstské tábory (TJ Nýrsko, 2021). Z výčtu sportovních aktivit jednoznačně vyplývá, že město Nýrsko ze svého městského rozpočtu cení sportovní aktivity zabezpečované školami a sportovními oddíly. Pro malé město, ve kterém zejména žáci ze základních škol a mladí lidé nemají příliš možností se ve sportu více realizovat, se jedná o velmi významnou pomoc.

Příklady výstavby sportovních zařízení v Nýrsku

Téměř všechna sportovní zařízení ve městě byla vybudována v průběhu 20. století. Některá byla částečně nebo úplně zrekonstruována, další na rekonstrukci čekají. V posledních letech bylo vystavěno několik nových sportovních zařízení. „*Od poloviny roku 2016 spravuje většinu sportovišť v majetku města Správa sportovišť města Nýrska, která byla vytvořena jako součást Technických služeb města Nýrska. Správa sportovišť se stará o koupaliště, kluziště, sportovní halu u ZŠ Nýrsko, in-line dráhu, areál fotbalového hřiště a dětská hřiště ve městě. Správa sportovišť zajišťuje také cvičení pro veřejnost – rodiče s dětmi, cvičení pro ženy a seniory*“ (Hladíková & Jandová, 2019, s. 6).

Městský úřad v Nýrsku rozhodl, že je nutné provést rekonstrukci původního koupaliště, protože stav bazénů a veškerého zázemí byly nevyhovující. Rekonstrukce byla ukončena v roce 2016 a z původních tří bazénů byly nově zrekonstruovány dva. Kompletně nově postaveno bylo sociální zázemí a pokladna. Zrekonstruované koupaliště bylo slavnostně otevřeno 16. 6. 2017 a celková rekonstrukce vyšla na 24 mil. Kč

Obr. 7: Koupaliště ve městě Nýrsko

Zdroj: Městský úřad Nýrsko (2021)

Tělovýchova a sport - Janovice nad Úhlavou

Při pohledu na výčet sportovních aktivit a možností pro děti, mládež a dospělé je nutné konstatovat, že město se sportovním aktivitám a jejich rozvoji poskytováním finančních dotací efektivně věnuje. Nejstarší sportovní organizací ve městě je Tělocvičná jednota Sokol Janovice nad Úhlavou. K dispozici má vlastní objekt sokolovny včetně přilehlých tenisových kurtů. V sokolovně je také k dispozici posilovna. Fotbalový klub Dukla Janovice nad Úhlavou. Má k dispozici moderní fotbalové hřiště s umělým osvětlením na základě smlouvy s městem. Má družstva žáků, minižáků, dorostu a mužů. Nohejbalový klub Janovice nad Úhlavou tvoří méně početná členská základna, která od roku 2005 hraje II. ligu. Působí zde také žáci a dorostenci. Fighting JI-JITSU vznikl v roce 2004 a je součástí Českého svazu. Město v roce 2004 vybuodovalo víceúčelové hřiště s umělým povrchem a osvětlením, v roce 2005 byl zahájen provoz ve sportovní hale, která je součástí městského úřadu. Při pohledu na počet obyvatel města (2 206 občanů) je výčet sportovních aktivit příkladný. Vybudovaly ho na místě původního přírodního koupaliště ze 70. let minulého století. Ve městě Janovice nad Úhlavou proběhla v roce 2019 – 2020 rekonstrukce plaveckého areálu. Náklady činili zhruba 30 milionů Kč a město Janovice nad Úhlavou ji celou hradilo ze svého rozpočtu.

3.2.4 Kultura a cestovní ruch

Kultura a cestovní ruch tvoří na tomto území jednotlivou součást vzájemně se doplňující. Kultura je nedílnou součástí života v Ekoregionu Úhlava. Množství historických památek

je faktorem, který do Ekoregionu přitahuje kromě krásné a zajímavé přírody, také zájemce o společenské a kulturní aktivity. Jejich výčet by byl dlouhý. Za všechny např. hrady Kašperk, Velhartice, vodní hrad Švihov. Vedle veřejných prostranství je důležitým atributem, který vytváří základnu pro trvalé zájemce o toto území. Hrady a zámky, historické stavby, ale také přírodní zajímavosti umístěné v nádherné přírodě, kterými Národní park Šumava a CHKO Šumava jsou. Přehlédnout a opomenout nelze směrem k Hojsově Stráži přírodní rezervaci Úhlavský luh, kterou vede 4 km dlouhá naučná stezka.

Pro turisty jsou velmi atraktivní šumavská ledovcová jezera Černé a Čertovo jezero, Prášílské jezero, jezero Laka a Roklanské jezero. 2,2 km severozápadně od Černého jezera leží Národní přírodní rezervace Bílá strž, ve které je na Bílém potoce jediný šumavský vodopád. Přístup k samotnému vodopádu je zakázán. Dalším atraktivním lákadlem je tok řeky Vydry pod Antýglem. Z šumavských kopců je nutno zmínit především hraniční horu Ostrý, která je v popředí velkého zájmu i českých turistů včetně její vyhlášené restaurace na vrcholu. Pro české turisty je také velmi zajímavá návštěva Velkého javoru v blízkosti českých hranic. Ten kdo nedisponuje vlastní dopravou, může využít autobusového spojení ze Železné Rudy až k úpatí této hory, na jejíž vrchol může použít také lanovkovou dráhu (MMR, 2017, s. 46-47).

Půček (2015, s. 32) nazvané „*Strategie území správního obvodu OPR Klatovy v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a zaměstnanosti. Dokument je zpracován na období 2015 až 2024*“ výrazně deklaruje, že v oblasti Nýrska „*bylo by vhodné v tomto regionu podpořit rozvoj malého a středního podnikání zejména v oblasti cestovního ruchu*“.

V souvislosti s kulturními atraktivitami v oblasti Nýrska se často zapomíná na další významné památky, které mají v dnešní době vysokou hodnotu z hlediska poznávání života lidí v minulém a předminulém století. Zejména v obdobích letních dovolených jsou níže uvedené památky doslova v „obležení turistů“. Jedná se o velmi hodnotné památky dovednosti českých lidí, obyvatel Šumavy, kteří v této části žili a pracovali.

Vchynicko – Tetovský plavební kanál v minulosti sloužil k plavení šumavského dřeva a v délce přes 13 km obcházel nesplavný úsek řeky Vydry pod Antýglem a spojoval její řečiště s říčkou Křemelná. Kanál je v současnosti zrekonstruovaný včetně mostků. Po jeho březích vede naučná stezka.

V osadě Čeňkova pila se nachází vodní elektrárna stejného jména, byla vybudována v roce 1912 a je stále funkční. Vodní elektrárna Čeňkova pila je národní technickou památkou.

Významnou zajímavostí je **vodní nádrž Nýrsko** vybudovaná v druhé polovině 20. století v III. zóně chráněné krajinné oblasti Šumava, která slouží jako zdroj pitné vody pro oblast Klatovska a Domažlicka (Ekoregion Úhlava, 2014, s. 28).

3.2.5 Doprava a místní komunikace

Doprava patří mezi nejdůležitější veřejné služby, zejména v oblasti o které diplomová práce pojednává. Zásadním problémem je, že územím MAS neprochází žádná dálnice ani rychlostní komunikace. Prochází jí silnice první třídy č. 27 (Most – Plzeň – Klatovy – Železná Ruda) a silnice druhé třídy č. 171, 190, 191 a 192. Jsou charakterizovány jako hlavní komunikační tepny, které doplňuje síť silnic třetí třídy zajišťující propojení regionu s krajským městem. Zásadním problémem ale je, že jsou výrazně logisticky přetížené.

Region je prostřednictvím šesti hraničních přechodů napojen na sousední Spolkovou republiku Německo. „*Prášily/Scheuereck, Ostrý/Grosser Osser, Fleky/Hofberg a Zadní Chalupy/Helmhof jsou pouze pro pěší nebo lyžaře a cykloturisty, Železná Ruda/Bayrich-Eisenstein je pro osobní auta, autobusy a nákladní dopravu do 3,5 t, Svatá Kateřina/Neukirchen je silniční přechod pro osobní automobily. Jediným železničním přechodem je Železná Ruda/Bayrich-Eisenstein*“. Na jedné straně je zajištěna kvalitní dopravní přístupnost, která je zhoršována velkým dopravním zatížením obcí. To se odráží na zhoršené kvalitě života obyvatel v nich žijících (Ekoregion Úhlava, 2014, s. 14).

Analýzy odborníků týkající se dalších rekonstrukcí, zejména silničních komunikací směřujících k Nýrsku prokazují, že jejich současný stav neodpovídá požadavkům na stále se zvyšující počet osobních i nákladních automobilů. Situaci mají zkvalitnit nové obchvatové trasy, a to zejména silnic třetí třídy, které musí navazovat na místní a také účelové komunikace. U rozsáhlejších staveb je oprávněný předpoklad, že bude nutné vypracovat tzv. zastavovací studii (Durdík & Turek, 2020, s. 7). V současnosti je velmi obtížná doprava po místních silnicích všeobecně. Plánovitě probíhají větší i malé, tj. několikakilometrové opravy silnic II. třídy a na ně navazujících dalších silnic III. třídy. Zejména na internetu je operativně průběžně upozorňováno na opravy silnic, zpravidla se

jedná o velmi krátké mezičasové termíny. Zejména v době dovolených v letních měsících se jedná pro motoristy o nepříjemné komplikace při cestách směrem na Železnou Rudu.

Zásadním problémem pro turistiku je, že mnoho zajímavých částí přírody a památek v ní, je pro mnoho lidí, kteří nevlastní nebo nemají půjčené automobily, nedosažitelná. Parkoviště ve velkých turisticky zajímavých obcích jsou stále obsazená, což vyvolává nespokojenost mezi turisty. Turisté, kteří se ubytují v Nýrsku, problémy s parkováním ve městě nemají, horší je ale situace v okolí. Turisté mají možnost využít půjčovny kol a do míst, která jsou také v popředí pozornosti, mohou dojet na kole nebo elektrokole. Již několik let vyjíždí každoročně mezinárodní železniční linka č. 982, spojující Nýrsko s Německem. Je stále více v oblibě pro svou atraktivitu, proto byla v roce 2021 prodloužena až do lázní Bodenmais. Linka jezdí v pracovní dny, také o víkendech od 5. června do 26. září (IDPK.CZ, 2021). Dopravní spojení je v Nýrsku dobré díky regionálně významné železniční trati č. 183 vedoucí z Plzně přes Klatovy do Železné Rudy. Také autobusové spojení je ve městě dobré. Městem procházejí významnější silnice II. třídy, kterými je zajištěno dobré spojení do Klatov, Železné Rudy a Domažlic (CpKP, 2016, s. 9).

4 Dotazníkové šetření

4.1 Definování problémů a stanovení cílů

Cílem šetření bylo zjistit spokojenost občanů s dostupností veřejných služeb v Nýrsku. Otázka zní, proč byl zvolen pro vyhodnocování služeb poskytovanými městskými úřady právě pojem spokojenost s dostupností veřejných služeb, který se prolíná téměř všemi otázkami kvantitativního šetření. Jedná se o účinný faktor zpětné vazby, kterým lze zjistit a měřit názory občanů na kvalitu života a dění v obci. Půček (2005, s. 9). Pojem spokojenost rozdělil na dva druhy indikátorů. První označil jako měkký indikátor, tj. sleduje se, jak vnímají zákazníci nebo občané plnění jejich očekávání. V podstatě se jedná o jejich city a pocity. Druhé jsou tzv. tvrdé indikátory, které potvrzují, zda tvůrci různých šetření vhodně zvolí objektivní skutečnosti. V případě prezentované výzkumné aktivity se jedná o jednorázové šetření. Obsahuje výsledky kvantitativního šetření, kterého se zúčastnili oslovení obyvatelé, tj. respondenti, kteří dali souhlas k účasti na šetření a vyplnili tazatelce předložené dotazníky v Nýrsku.

4.2 Metodologie šetření

Základní pojmy

Dotazník. Ferjenčík (2010, s. 196-197) chápe obsah dotazníků jako záruku objektivitu ze strany respondentů, že pro potřeby šetření skutečně poskytnou pravdivé údaje.

Rozdíl mezi kvantitativním výzkumem, průzkumem a šetřením. Mnozí odborníci ve svých příspěvcích potvrzují, že lidé, kteří se v oblasti zjišťování potřebných informací nepohybují profesně, mají často problém rozlišit, zda se jedná o výzkum, průzkum nebo šetření. Reichel (2009, s. 26) hodnotí **výzkum** jako dlouhodobou záležitost, ve které o tom, jak bude aktivita řešena a zpracována, rozhodují sami výzkumníci. Délka výzkumné aktivity je rozdílná podle potřebného rozsahu. Je složena z více dílčích výzkumů, na činnosti se podílí více týmů.

Průzkum je krátkodobou aktivitou, zjišťuje se menší rozsah potřebných dat (Foret & Stávková, 2003, s. 13). Šetření výzkumníci používají zejména při empirických zjišťováních (Olecká & Ivanová, 2010, s. 6).

Předvýzkum. Organizátoři výzkumné aktivity zkoumají výzkumné aktivity s využitím předem formulovaných otázek. Jedná se o možnost ověřit, zda formulované otázky připravené do dotazníku, jsou správně formulované, srozumitelné a nezavádějící (Kubátová, 2006, s. 182).

Rozhodnutí o populaci a vzorku. Pro zajištění úspěchu celé výzkumné aktivity, jedná se o odpovědný a promyšlený výběr vzorku respondentů. Rozsahu výzkumné aktivity je nutné přizpůsobit různě velké skupiny osob s tím, že veškeré potřebné faktory musí být přesně definovány (Majerová & Majer, 2007, s. 6-7).

4.3 Cíle kvantitativního šetření

Hlavním cílem bylo zjistit názory:

1. Zda jsou respondenti spokojeni s dostupností veřejných služeb ve městě Nýrsko.
2. Zda jsou spokojeni s prezentací města v kontextu s cestovním ruchem, který může přivést do města více turistů a tím zvýšit příjmy do městského rozpočtu.
3. Zda jsou spokojeni s připravovaným řešením obchvatu města, který výrazně zlepší spokojenost občanů Nýrska s dostupností dopravy do dalších měst a obcí v okolí.

Výzkumné otázky:

1. Lze potvrdit, že více než 40 % respondentů, občanů Nýrska, je spokojeno s dostupností veřejných služeb ve městě?
2. Lze potvrdit, že méně než 40 % občanů města je spokojeno s prezentací města v kontextu s cestovním ruchem?
3. Lze potvrdit, že více než 40 % občanů Nýrska je názoru, že navrhovaný obchvat města zlepší spokojenost s dostupností dopravy do dalších měst a obcí v okolí?

4.4 Předmět a objekt šetření

4.4.1 Předmět šetření

Předmětem šetření bylo zjištění názorů na problematiku dostupnosti veřejných služeb ve městě Nýrsko. Ke zjištění aktuálních názorů byly použity výsledky z kvantitativního šetření zaznamenaných respondenty, občany Nýrska, do dotazníků, které respondenti vyplňovali za přítomnosti tazatelky.

4.4.2 Objekt šetření

Objektem šetření byli náhodně v ulicích města oslovení občané Nýrska zpracovatelkou diplomové práce. Celkově s účastí souhlasili 174 respondenti.

4.5 Harmonogram šetření

Pro zajištění kvalitního a časově bezproblémového kvantitativního šetření bylo nutné vypracovat harmonogram postupu průběhu této výzkumné aktivity. Tabulka 4 definuje jednotlivé časové úseky vyhrazené pro přípravu, včetně zpracování základních postupů, kterými je nutné se řídit, aby všechny fáze kvantitativního šetření byly v pořádku.

Tab. 4: Harmonogram činností

Úkol	2021								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Měsíc v roce									
Vyhledávání zdrojů	■								
Stanovení výzkumných otázek, cíle		■							
Zpracovávání obsahu dotazníků			■						
Předprůzkum				■					
Vlastní průzkum					■	■			
Sběr dat							■		
Zpracování dat, kontrola dat							■	■	
Interpretace výsledků								■	
Závěrečná zpráva									■

Zdroj: vlastní zpracování, 2021.

Postup při plnění harmonogramu činnosti

Prvním nutným krokem bylo vyhledání a provedení rešerše potřebné odborné literatury, mající vztah k řešené problematice. Bylo nutné vyhledat a následně prostudovat odbornou literaturu, ze které bylo možné čerpat teoretické poznatky ke kvantitativnímu šetření, problematikou výzkumů apod. se zabývající. Totéž platilo o internetových zdrojích.

Druhým krokem bylo zamyšlení se nad reálností navržených výzkumných otázek. Jednalo se o poměrně náročnou činnost, protože na jejich formulaci záleželo, zda bude možné připravit a následně v praxi nejprve ověřit, a potom již beze zbytku zorganizovat.

Třetím krokem bylo sestavení dotazníku. Na první pohled se může zdát, že je to snadná záležitost, ale není tomu tak. Je nutné si uvědomit, že dotazník vyplňovali lidé různého věku, vzdělání apod., takže bylo nezbytné formulovat otázky věcně a stručně. Bylo nutné postupně provést několik vlastních úprav ve snaze, aby publikované otázky, včetně zvládnutí postupu při vyplnění dotazníku, byly pro respondenty srozumitelné. Pro potřeby kvantitativního šetření byl použit standardizovaný dotazník. Jeho výhodou je snadná a rychlá administrace. Možnou nevýhodou je subjektivita výpovědi respondenta, takže v případě nepochopení otázky nemůže klást doplňující otázku. Striktně je omezen prostor pro výpověď respondenta (Skutil, 2011, s. 80-8).

Čtvrtým krokem bylo zorganizování předprůzkumu z důvodu vyzkoušení, zda budoucí respondenti správně chápou položené otázky včetně zajištění validity a srozumitelnosti dotazníkového šetření. Tyto osoby se již dalšího kvantitativního šetření nezúčastní. Jedná se o běžnou, praktickou aktivitu, o významnou možnost, jak se vyhnout nepřesným formulacím vedoucím až k možnému nepochopení otázky. Mezi náhodně oslovenými lidmi v Nýrsku se podařilo získat patnáct respondentů, kteří se po získání informací, proč je tato akce organizovaná, uvolili dobrovolně dotazníky vyplnit. Po jejich odevzdání a vyhodnocení se ukázalo, že kromě dvou dotazníků, kde bylo uvedeno, že dvěma otázkám nerozuměli, bylo vše v pořádku. Tak bylo možné začít s oslovováním občanů Nýrska pro spolupráci na kvantitativním šetření. Postupně se podařilo získat 174 respondenty (viz tabulka 3).

Pátým krokem bylo vlastní výzkumné šetření v Nýrsku autorkou. Hlavním úkolem bylo získat dostatečné množství respondentů souhlasících se spoluprací při vyplňování připraveného dotazníku. Autorka v průběhu výzkumného šetření oslovila postupně 210 osob. Ochotni podílet se na této aktivitě byli 174 respondenti, což lze, vzhledem k počtu obyvatel města, považovat za úspěch. Dotazník obsahoval 22 otázek, z toho se čtyři týkaly sdělení osobních údajů (pohlaví, věk, dosažené vzdělání, počet let trvalého pobytu). Ještě před odevzdání dotazníků autorce výzkumného šetření, byla provedena společná kontrola správnosti zodpovězení všech otázek respondentem.

Šestým krokem bylo zpracování zjištěných statistických dat a provedení kontroly správnosti celého postupu zpracování.

Sedmým krokem bylo provedení interpretace dat. Cílem bylo na základě provedené analýzy zjištěných údajů zjistit, zda stanovený cíl kvantitativního šetření se podařilo splnit. Podrobněji k tomuto kroku v podkapitole 4.4.

Osmý krok obsahoval zpracování závěrečné zprávy a vyvození závěrů.

4.6 Interpretace výsledků dotazníkového šetření

Pro lepší orientaci jsou v úvodu prezentována základní data respondentů zúčastněných v kvantitativním šetření. První čtyři grafy prezentují vybrané osobní údaje každého respondenta – pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a počet let trvalého pobytu ve městě. Přihlášení se k pohlaví muže nebo ženy bylo úvodní tabulkou č. 5.

Tab. 5: Pohlaví respondentů v %

Pohlaví	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Muži	78	44,8
Ženy	96	55,2
Celkem	174	100,00

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2020

Podle výsledků tab. 5 se autorce kvantitativního šetření podařilo získat ke spolupráci 174 respondenty, kteří se seznámili s obsahem dotazníku a poté svolili ke spolupráci při jeho vyplnění. Po skončení vyplňování následovala kontrola, zda je vše v pořádku (případně nechtěně přehlédnutí otázky atd.). Ve výzkumné aktivitě převažovaly ženy (96; 55,2 %). Původním záměrem autorky této výzkumné aktivity, bylo získat pro šetření stejný počet mužů a žen, což zpravidla nebývá u jakýchkoli výzkumných aktivit přáním organizátorů. Ale vzhledem k faktu, že se jednalo o téma dostupnost veřejných služeb, na nichž více participují v praxi ženy, pokus byl učiněn. Rozdíl mezi oběma skupinami činil 18 respondentů ve prospěch žen. Pro snadnější porovnání byla proto statistická data rozdělena podle odpovědí na muže a ženy.

Tab. 6: Věk respondentů v %

Věk	Ženy		Muži	
	Absolutní četnost	Relativní	Absolutní četnost	Relativní
18-25 let	8	8,3	11	14,2
26-35 let	6	6,1	13	16,6

35-49 let	42	43,8	16	20,5
50-59 let	21	22,2	14	17,9
60 let a výše	19	19,6	24	30,8
Celkem	96	100,00	78	100,00

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Podle tabulky 6 byla nejpočetnější skupinou u mužů skupina 60 let a výše (24; 30,8). Na druhém místě muži ve věku ve věku 35-49 let (16; 20,5 %) a na třetím místě muži ve věku 50-59 let (14; 17,9 %). Na prvním místě u žen je skupina 35-49 let (42; 43,8 %), na druhém místě věková skupina 50-59 let (21; 22,2 %). Na třetím místě skupina ve věku 60 let a výše (19; 19,6 %).

Tab. 7: Nejvyšší dosažené vzdělání v %

Nejvyšší dosažené vzdělání	Ženy		Muži	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Bez vzdělání	3	3,1	4	5,1
Základní vzdělání	4	4,3	2	2,6
Střední bez maturity	34	35,2	19	24,4
Střední s maturitou	21	21,9	16	20,5
Vyšší odborné vzdělání	18	18,8	15	19,2
VŠ vzdělání	16	16,7	22	28,2
Celkem	96	100,00	78	100,00

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Tab. 7 prezentuje výsledky nejvyššího dosaženého vzdělání u respondentů. U mužů na prvním místě je skupina s VŠ vzděláním (22; 28,2 %), na druhém místě respondenti se středním vzděláním bez maturity (19; 24,4 %) a na třetím místě respondenti se středním vzděláním s maturitou (16; 20,5 %). U žen na prvním místě je skupina se středním vzděláním bez maturity (34; 35,2 %), na druhém místě respondentky se středním vzděláním s maturitou (21; 21,9 %) a na třetím místě respondentky s vyšším odborným vzděláním (18; 18,8 %).

Tab. 8: Počet let trvalého pobytu ve městě v %

Roky života ve městě	Ženy		Muži	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Do 9 let	10	10,4	6	7,7
10-19 let	39	40,6	21	26,9
20-29 let	33	34,4	35	44,9
30-39 let	11	11,4	9	11,6
40 let a výše	3	3,2	7	8,9
Celkem	96	100,00	78	100,00

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Tabulkou 8 skončila prezentace jednotlivých charakteristik zúčastněných respondentů. Segmentační data jsou velmi důležitá, zejména při analýzách, kdy se hodnotí množství dat z pohledu obou pohlaví. Nejpočetnější byla u mužů skupina respondentů, kteří uvedli, že žijí ve městě 20-29 let (35; 44,9 %). Na druhém místě je skupina mužů žijících v Nýrsku v rozmezí 10-19 let (21; 26,9 %). U žen jsou výsledky ve stejném období následující: nejpočetnější skupina žen žijící v Nýrsku v rozmezí let 10-19 let (39; 40,6 %). Na druhém místě skupina žijící ve městě v rozmezí 20-29 let (33; 34,4 %).

Kvantitativní šetření je zaměřeno na zjištění spokojenosti občanů Nýrska s dostupností veřejných služeb. Tab. 9 prezentuje výsledky zjištěné vyjádřením respondentů, které veřejné služby jako občané Nýrska využívají. V tabulce 9 odpovídali respondenti na otázku, které veřejné služby osobně, nebo jejich rodinní příslušníci, využívají. Pro lepší přehlednost respondenti u každé veřejné služby měli pouze tři základní možnosti.

Sociální služby

Patří k rozhodujícím veřejným službám ve městě Nýrsko. Město je příhraničním městem, cca 10 km od hranic s Bavorskem, s menším počtem obyvatelstva a tomu také odpovídá množství a skladba lékařských služeb.

První otázka zněla, které veřejné služby, jako občané Nýrska, respondenti nebo rodinní příslušníci využívají. Tabulka zahrnuje pro lepší přehled všechny veřejné služby, které jsou pro občany Nýrska nabízeny, ve zkráceném přehledu možností výběru u každé veřejné služby.

Tab. 9: Využití veřejných služeb respondenty, občany v Nýrsku v %

	Používání	Počet odpovědí	%
Sociální služby	Ano	45	25,8
	Ne	27	12,6
	Částečně	102	58,6
Zdravotnické služby	Ano	67	38,6
	Ne	18	10,3
	Částečně	89	51,1
Školství	Ano	102	58,6
	Ne	18	10,3
	Částečně	54	31,1
Tělovýchova a sport	Ano	105	60,3
	Ne	28	16,1
	Částečně	41	23,6
Kultura a cestovní ruch	Ano	40	22,9
	Ne	23	13,3
	Částečně	111	63,8
Veřejná doprava	Ano	90	54,0
	Ne	30	17,2
	Částečně	50	28,8

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

V tabulce 9 jsou prezentovány názory respondentů týkající se shrnutí využití veřejných služeb v Nýrsku. U *sociálních služeb* potvrdilo 45 (25,8 %) respondentů, že tyto služby v celém komplexu využívají. Převažuje ale skupina respondentů, kteří uvedli, že je využívají částečně (102; 58,6 %). Vzhledem k tomu, že ve městě žije necelých 5 000 občanů, statistiky vypovídají, že počet osob, které tuto službu skutečně potřebují, není vysoký. Vzhledem k tomu, že ve městě žije cca 24 % seniorů (Místopisy.cz., 2020), je oprávněný předpoklad, že zájemců o službu bude přibývat.

Zdravotnické služby

K jejich pravidelnému využívání se přihlásilo 67 (38,6 %) respondentů. Částečné využití zdravotnických služeb uvedlo celkem 89 (51,1 %). Statistická čísla jsou v tomto případě vysoká, protože ve městě Nýrsko provozují zdravotnické služby malé subjekty, až na

výjimky, pouze obvodní lékaři. Za ostatními zdravotnickými službami musí občané Nýrska jezdit do Klatov, ve kterých je navíc nemocnice a v ní jsou i pro občany Nýrska k dispozici odborná vyšetření. Na velmi složité lékařské zásahy musí občané až do Plzně.

Školství

K pravidelnému využití služeb se přihlásili 102 (58,6 %) respondenti. Z hlediska legislativního školství zahrnuje soustavu škol, školských zařízení, učitele, kteří výuku realizují buď přímo ve školním vyučování, anebo se podílejí na podpůrných službách zajišťovaných pro školy a školská zařízení. Školství se v ČR i ve světě, postupně stává stále více součástí veřejných služeb (Průcha & Walterová, 2009). Do základní školy v Nýrsku dojíždí cca 35 % žáků z okolních obcí (ZŠ Nýrsko, 2021).

Tělovýchova a sport

Patří opět k činnosti, které se věnuje vysoký počet respondentů všech věkových kategorií, celkem 105 (60,3 %). Velkou výhodou je, že město Nýrsko v průběhu let vybuodovalo pro občany velmi kvalitní sportovní zázemí s mnoha sporty, přičemž úzce se také prolíná se školskými sportovními aktivitami. Pro občany je připraveno množství sportovních aktivit organizované tělovýchovnými spolky, ale také nadšenci, kteří tělovýchově a sportu dávají k dispozici svůj volný čas.

Kultura a cestovní ruch

Jsou zařazeny do veřejné služby, proto byly také prezentovány v této výzkumné aktivitě. Jedná se o dvě vzájemně propojené služby, přičemž každá z nich je schopna nabídnout vlastní produkty s možným využitím dotačních programů určených pro cestovní ruch. Příkladem je Integrovaný regionální operační program zaměřený na veřejný sektor (např. revitalizace významných nemovitých národních památek). Nebo operační program Přeshraniční spolupráce, příkladem je Česká republika a nedaleké Bavorsko apod. Proto respondenti více vnímali cestovní ruch a kulturní aktivity ve vztahu Nýrska a okolí s příhraničím Bavorska. Proto se pro „ano“ vyslovilo pouze 40 (22,9 %), zatímco pro „částečně“ (111; 63,8 %).

Veřejná doprava

V Nýrsku a okolí je veřejná doprava tématem, které je na jednáních městského zastupitelstva, i při jiných oficiálních příležitostech, řešeno často. Nýrsko je západočeské

město ležící 10 km od německých hranic. Je obcí s pověřeným obecním úřadem, z tohoto důvodu spravuje dalších pět obcí. To je samo o sobě náročné na zajištění dopravy mezi všemi místy, včetně dalších měst ležících v Plzeňském kraji. Tomu také odpovídá četnost využívání veřejné dopravy (90; 54 %) jako převažujícího způsobu dopravy občanů všemi směry. Dopravu zajišťují autobusové linky a vlakové spoje, které se ale často prokazují jako nedostatečné a doprava se tak stává terčem časté kritiky občanů, zejména těch, kteří nemají k dispozici osobní automobil.

Druhá otázka měla za cíl zjistit, jak respondenti hodnotí dostupnost uvedených služeb ve městě Nýrsko. Pro občany zejména malých měst a obcí je rozhodující, jak kvalitně fungují v místě, ve kterém žijí, alespoň základní služby s možností rychle zajistit služby kvalitnější, pokud to bude nutné.

Tab. 10: Výsledky hodnocení dostupnosti uvedených služeb v Nýrsku v %

	Velmi dobře	Spíše dobře	Spíše špatně	Velmi špatně	Neumím posoudit
Sociální služby	31,1	24,7	25,9	7,4	10,9
Zdravotnické služby	41,4	21,3	18,4	4,6	14,2
Školství	36,8	20,7	27,6	8,6	6,3
Tělovýchova a sport	45,4	27,1	12,1	8,6	6,8
Kultura a cestovní ruch	39,1	21,2	20,7	12,1	6,9
Veřejná doprava	15,5	26,4	10,3	23,6	24,1

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Přehledová tabulka 10 umožní porovnávat výsledky hodnocení dostupných služeb v Nýrsku. Jedná se o veřejné služby, které jsou nedílnou součástí života každého města, obce. Pro občany jsou snadným orientačním ukazatelem, jaké názory mají občané na kvalitu služeb u jednotlivých činností.

Podle tab. 10 je na prvním místě skupina respondentů, kteří uvedli, že dostupnost sociálních služeb v Nýrsku je velmi dobrá (31,1 %). Naopak, na druhém místě je skupina respondentů, která ohodnotila dostupnost sociálních služeb ve městě jako spíše dobrou (24,7 %). Nezodpovězenou otázkou zůstává, z jakých zkušeností respondenti vycházeli – zda vlastních nebo rodinných příslušníků anebo podle informací, které získávali neoficiálně z běžných kontaktů s jinými občany města. Z pohledu statistických dat není

situaci v Ekoregionu, kam náleží také město Nýrsko, snadná. Ve srovnání s jinými částmi Plzeňského kraje je počet trvale žijících obyvatel v Nýrsku (ale i v jiných městech) nízký, postupně mladší obyvatelstvo ubývá a stávající stárne. Již samotný fakt, že senioři tvoří téměř čtvrtinu obyvatel Nýrska, je k zamyšlení o to více, že město nemá dostatek volných míst pro sociálně potřebné občany.

Zdravotnické služby

U této služby došlo k poměrně shodnému názoru, když se pro jejich hodnotu jako velmi dobře vyslovilo 41,4 %. Jako spíše dobré zdravotnické služby hodnotilo 21,3 %. Naopak jako velmi špatné je hodnotila skupina, která dosáhla 4,6 %. Šetření jednoznačně potvrdilo, že zdravotnické služby si z pohledu respondentů, občanů města, ocenili poskytování zdravotnických služeb jako velmi dobré. Výhodou je, že mezi oběma městy je pro občany Nýrska, kteří potřebují vyřizovat některé své záležitosti v Klatovech, výhodné dopravní spojení autobusy i vlaky, ale pouze v pracovní dny. O víkendech a v době svátků je situace složitější.

Školství

Oblast, do které se zapojuje většina rodin s dětmi žijícími v Nýrsku, i když v postupných etapách. Přestože jako velmi dobré ho ocenilo 36,8 % respondentů a spíše dobré 20,7 %, na druhé straně spíše špatně ho hodnotilo 27,6 % respondentů, což je o něco více než jedna čtvrtina zúčastněných osob. Z hlediska celkového hodnocení základní školy, je škola hodnocena jako velmi kvalitní – viz podkapitola 3.2.3.

Tělovýchova a sport

Tělovýchova a sport má v Nýrsku velmi dobré zázemí a vytvořené podmínky pro aktivní sportování občanů všech věkových kategorií. Svědčí o tom podkapitola 2.4.3 (s. 21). Celkem 45,4 % občanů ocenilo podmínky pro sport jako velmi dobré, jako spíše dobré 27,1 %. Jednoznačně hodnocení respondentů vyznělo pro tělovýchovu a sportovní aktivity velmi úspěšně.

Kultura a cestovní ruch

Podle výsledků uvedených v tab. 10 je velmi dobře ohodnotilo 39,1 %. Dalších 21,2 % služby ohodnotilo spíše dobře. Naopak spíše špatně dostaly služby ohodnocení ve výši

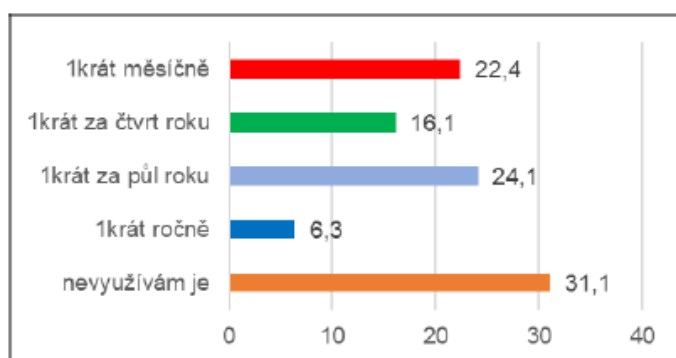
20,7 %. Je nutné zvýšit atraktivitu nabídek cestovního ruchu ve městě pro české i zahraniční turisty, vytvářet předpoklady pro zvýšení tržeb od podnikatelů ve městě a tím také pro výrazné zvýšení příjmů do rozpočtu města.

Veřejná doprava

Veřejnou dopravu ohodnotilo jako velmi dobrou pouze 15,5 % respondentů. Že je veřejná doprava spíše dobrá uvedlo 26,4 % respondentů. Ohodnocením velmi špatně ji uvedlo 23,6 % z nich. Že má veřejná doprava nedostatky si je vědomo také vedení města, které situaci s dalšími zodpovědnými partnery za kvalitu veřejné dopravy průběžně řeší. Jedná se ale o delší časovou záležitost, což je známé i z jiných míst ČR. Ve *Strategii komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Euregion Úhlava* (MMR, 2017, s. 27). Území působnosti MAS Ekoregion Úhlava patří k nejméně zalidněným oblastem ČR, navíc v meziokresním srovnání také k nejméně lidnatým oblastem Plzeňského kraje (MMR, 2017, s. 17). V uvedeném dokumentu jsou podrobně popsány nedostatky ve veřejné dopravě, zejména silniční a železniční. Jsou poměrně malé, ale vzhledem k příhraniční oblasti se v určitých okamžicích stávají vážnou překážkou ke spokojenosti s dostupností veřejné dopravy.

Třetí otázka byla směřována ke zjištění, jak často respondenti anebo rodinní příslušníci využívají veřejné služby ve městě.

Obr. 8: Využívání různých veřejných služeb v Nýrsku v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

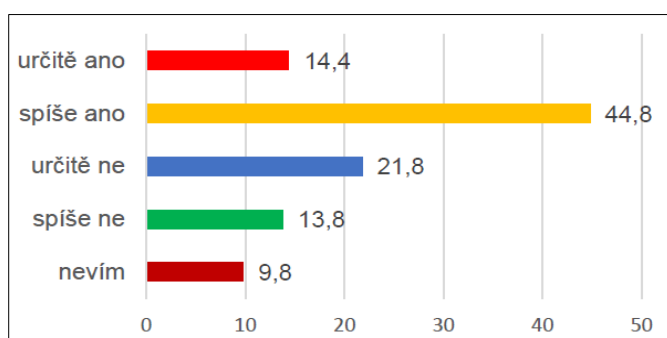
Intenzita využívání veřejných služeb záleží na dvou faktorech. V první řadě na rozhodnutí zřizovatelů, kteří určují kapacity konkrétních zařízení, ceny apod. Za druhé na zvážení zájemců o využití konkrétní veřejné služby. Největší počet respondentů (54; 31,1 %) uvedlo, že veřejné služby nevyžívají. Na druhém místě byli respondenti, kteří uvedli, že

nabízené služby využívají jednou za půl roku (42; 24,1 %). Při této příležitosti stručná informace týkající se obyvatelstva Nýrska, tak jako i jiná města v této oblasti, se potýká s rostoucím počtem seniorů. Např. při sčítání lidu v roce 2011 bylo uvedeno, že „v Nýrsku žije 47,6 % ekonomicky neaktivních obyvatel, přičemž většinu tvořili nepracující důchodci (50,5 %), kteří tak tvořili 24 % všech obyvatel města“ (CpKP, 2016, s. 11).

Čtvrtá otázka byla směřována ke zjištění, zda je dostupnost poskytovaných veřejných služeb vyhovující.

Bezproblémová dostupnost veřejných služeb ve městě je vždy znakem odpovědné práce městského úřadu a spolupracujících subjektů. Podle výsledků prezentovaných názorně v obr. 9 je evidentní, že s vyhovující dostupností těchto služeb je určitě spokojeno pouze 25 (14,4 %) respondentů. Lepšího výsledku dosáhla varianta, že respondenti jsou spíše spokojeni (78; 44,8 %). Určitě není spokojeno 38 (21,8 %).

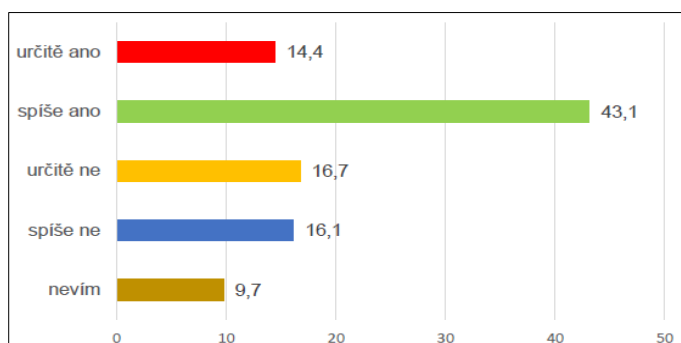
Obr. 9: Názory na vyhovující dostupnost veřejných služeb v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Zaměření **páté otázky** dává předpoklady pro zjištění, zda ve městě dobře funguje dostupnost služeb starším spoluobčanům, seniorům?

Obr. 10 Kvalita dostupnosti služeb starším spoluobčanům, seniorům v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

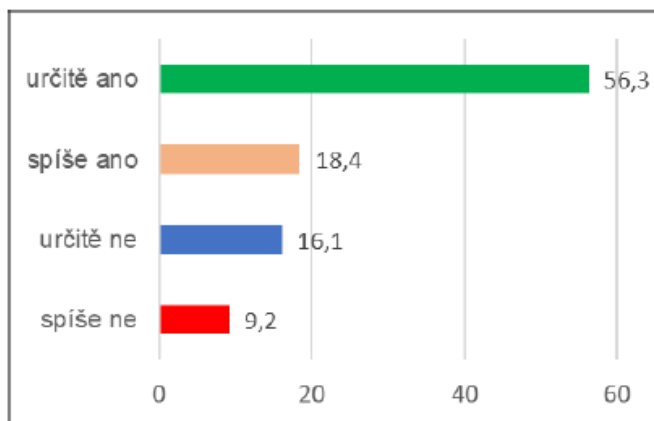
Obr. 10 dává odpověď na otázku, jak je hodnocena dostupnost služeb starším spoluobčanům a seniorům. První pozici zaujali respondenti, kteří uvedli, že služba spíše funguje (75; 43,1 %), na druhém místě jsou respondenti se svým názorem, že služba určitě nefunguje (29; 16,7 %) a následují respondenti s názorem, že služba spíše nefunguje (28; 16,1 %). Otázka byla zařazena do kvantitativního šetření záměrně s ohledem na skutečnost, že ve městě žije téměř jedna čtvrtina obyvatel seniorského věku. Není to trend jen města Nýrska, s problémem stárnutí populace se vyrovnává mnoho měst a obcí. Jak vyplynulo z praktické části, v Nýrsku jsou zajišťovány tzv. standardní lékařské služby. Pacienti se složitějšími diagnózami se musí buď osobně a nebo s pomocí Zdravotnické služby, dopravit do klatovské nemocnice.

ZDRAVOTNICKÉ SLUŽBY

Kvalita a operativnost zdravotnických služeb je v centru pozornosti občanů, ať žijí v kterémkoli městě nebo obci. Vybavenost zdravotnickými službami je závislá na velikosti měst nebo obcí, počtem občanů a dalšími faktory. Velkou roli také má, zda se jedná o venkovský nebo městský prostor, jejich umístění v průmyslových nebo rekreačních zónách apod.

Cílem **šesté otázky** bylo zjistit, zda respondenti nebo jejich rodinní příslušníci, využívají zdravotnické služby v Nýrsku.

Obr. 11 Využívání zdravotnických služeb v Nýrsku v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Z obr. 11 vyplývá, že určitě ano (98; 56,3 %) využívají část respondentů a jejich rodinní příslušníci zdravotnické služby v Nýrsku. Respondenti z druhé nejpočetnější skupiny

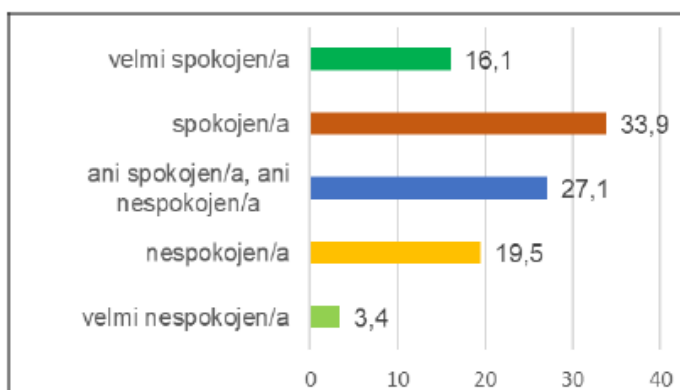
uvedli, že tyto služby spíše využívají (32; 18,4 %). Určitě je nevyužívá (28; 16,1 %) respondentů.

Sedmá otázka položená respondentům se týkala spokojenosti s ordináčními hodinami zdravotních služeb v Nýrsku.

Ordinační hodiny u lékařů zvláště v malých obcích, jsou zpravidla velkým problémem. Důvodem může být skutečnost, že lékař má částečné úvazky v jiné obci, protože počet pacientů z města není dostatečně velký. Z toho vyplývá, že při menším počtu registrovaných pacientů se může stát, že lékař nesplní normu počtu ordináčních hodin, jejich rozložení a věku pacienta, což se odráží ve výši kapitační platby (vyhláška č. 268/2019 Sb.). Lékaři proto v malých obcích mají v některých případech kratší počet ordináčních hodin.

Na otázku spokojenosti s ordináčními hodinami zdravotních služeb zaznely odpovědi: 28 (21,8 %) respondentů bylo velmi spokojeno. Spokojenost vyjádřilo 59 (33,9 %) respondentů na 2. místě. Celkem 47 (27,1 %) respondentů se nemohlo pevně rozhodnout, kterému tvrzení dají přednost. Zvolili variantu ani spokojen/a, ani nespokojen/a.

Obr. 12 Spokojenost s ordináčními hodinami zdravotních služeb v Nýrsku v %

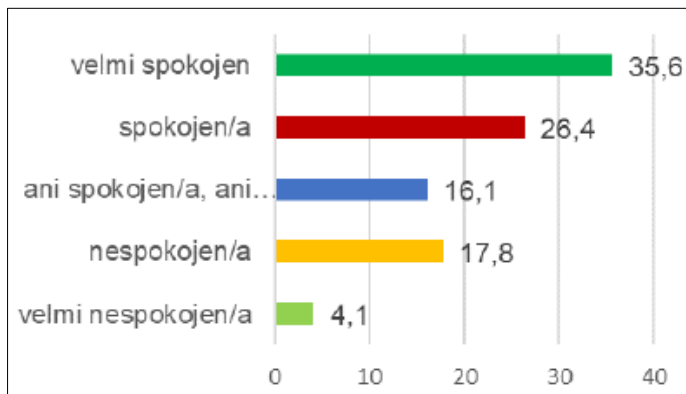

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Osmá otázka, zda jsou respondenti spokojeni/a s dostupností praktického lékaře pro dospělé i děti konkrétních druhů lékařské péče, je jimi vyjádřena následovně: V odpovědích na prvním místě je počet respondentů 62 (36,5 %), kteří projeví velkou spokojenost s dostupností lékařů pro dospělé i děti. Druhé místo patří odpovědím, že jsou účastníci šetření spokojeni (46; 26,4 %). Nespokojenost vyjádřilo 31 (17,8 %) respondentů. Ordinance lékařů pro dospělé a také ordinace pro děti jsou zařízeními, které poskytují zdravotnické služby přímo ve městech a větších obcích. Obvodní lékaři musí

v ordinaci poskytovat lékařskou péči 30 hodin v týdnu, přičemž nejméně jeden den v týdnu musí být ordinace hodiny prodlouženy nejméně do 18:00 hod.

Obr. 13 Dostupnost praktického lékaře pro dospělé a děti v %

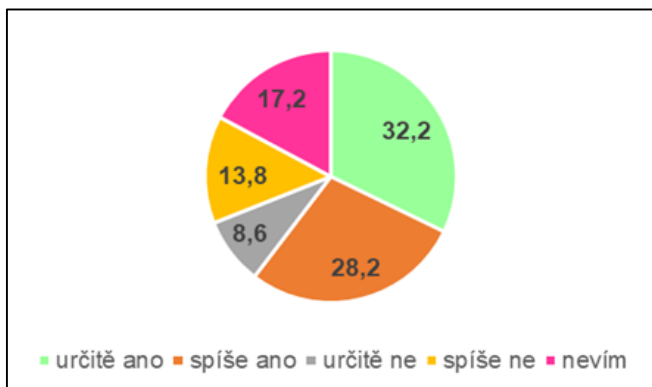
Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

ŠKOLSTVÍ, TĚLOVÝCHOVA, SPORT A SPOLKY

Devátá otázka pomáhala získat odpovědi na téma, zda Městský úřad v Nýrsku podporuje dostatečně rozvoj školství ve městě.

Podle obr. 14 jsou na prvním místě názory 56 (32,2 %) respondentů, že MÚ Nýrsko pomáhá aktivně rozvoji školství ve městě. O sedm bodů méně získalo tvrzení respondentů, že MÚ spíše ano pomáhá rozvoji školství (49; 28,2 %). Na třetím místě odpovědělo 30 (17,2 %) respondentů, že neví, nemají potřebné informace. Rozvoj školství ve městě je již mnoho let hodnocen občany města kladně, zejména těch, kdo žijí v Nýrsku více let. Je nutné si uvědomit, že se jedná o malé město a v důsledku toho také o malou školu, ale ne svou kapacitou, ale spíše jejím menším počtem žáků a žákyň.

Obr. 14 Podpora Městského úřadu Nýrsko rozvoji školství ve městě v %

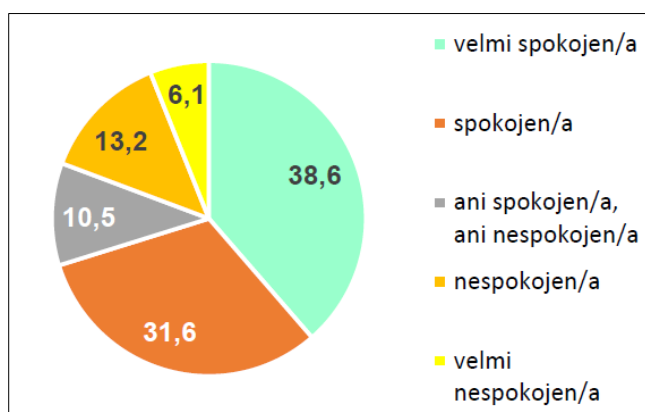

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Výsledky **desáté otázky** dávají přehled o tom, zda rodiče, kteří mají dítě v základní škole, jsou spokojeni s přístupem školy k jejich dětem. Pro spravedlivé posouzení a podání odpovědi bylo nutné se ještě před vyplněním dotazníků respondentů zeptat, zda jejich dítě nebo děti, jsou žáky místní základní školy. Následnou selekcí na otázku odpovídalo pouze 114 respondentů, jejichž děti jsou v současné době žáky a žákyněmi základní školy. Zbývajících 60 respondentů na tuto otázku neodpovídalo.

Podle obr. 15 velmi spokojeno bylo 44 (38,6 %) rodičů a dětí. Spokojenost dále potvrdilo 36 (31,6 %) respondentů. Naopak s přístupem školy bylo nespokojeno 15 (13,2 %) rodičů. Otázka kvality v přístupu školy k rodičům a naopak, je otázkou schopnosti obou stran se domluvit. Vedení školy očekává od rodičů spolupráci, reagování na dotazy, připomínky a náměty školy. Rodiče očekávají profesionální přístup, náměty, motivující doporučení.

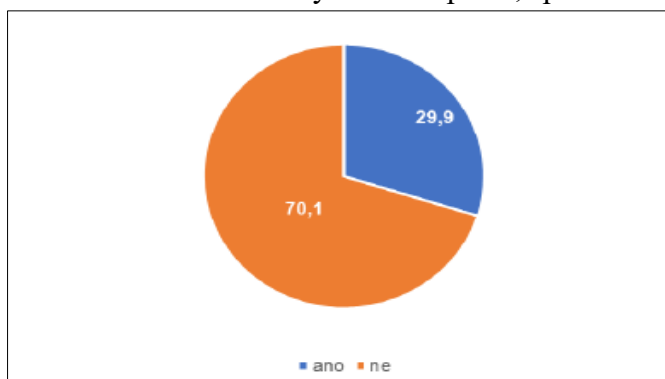
Obr. 15 Spokojenost rodičů a jejich dítěte s přístupem školy k nim v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Jedenáctá otázka byla zacílena na zjištění, zda je respondent/ka členem/kou některé z organizací tělovýchovy a sportu, popř. spolku.

Obr. 16 Členství v tělovýchově a sportu, spolku v %

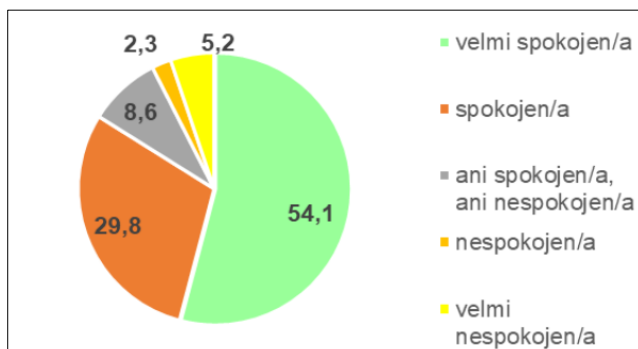

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Z celkového počtu 174 respondentů bylo členem 52 (29,9 %) respondentů. Zbývající část se 122 (70,1 % respondenty se k žádnému subjektu nepřihlásila. Pro dokreslení situace malé srovnání. Města Nýrsko a Janovice nad Úhlavou jsou dobře vybaveny pro vybrané druhy sportu. V Nýrsku jsou k dispozici 4 venkovní hřiště, 2 tělocvičny, 1 koupaliště. V Janovicích n. Úhlavou 3 venkovní hřiště, 2 tělocvičny, 1 koupaliště.

Na **dvanáctou otázku**, zda jsou respondenti spokojeni s podporou města pro zlepšení dostupnosti tělovýchovy, sportu a spolků zazněly následující odpovědi.

Obr. 17 Spokojenost sportovců s podporou města v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Město s necelými 5 000 obyvatel se může prezentovat s velkým zájem občanů všech věkových kategorií o organizovaný sport v různých sportovních oddílech soutěžících s jinými sportovními oddíly v regionu. Nechybí ani sport zájmových společenství, jejichž členové se aktivně účastní různých sportovních soutěží vyhlašovaných různými subjekty. Otázka v dotazníku se týkala zjištění, jak jsou sportovci spokojeni s podporou jejich činnosti ze strany vedení města Nýrsko.

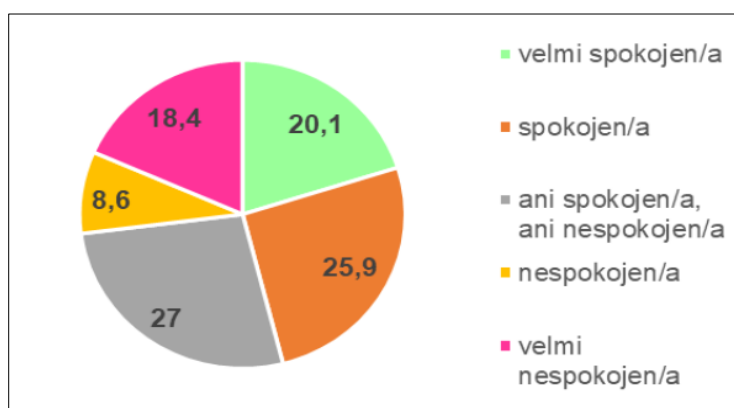
Z výsledků podle obr. 17 je jednoznačně průkazné, že na prvním místě byla skupina respondentů, kteří jsou názoru, že jsou velmi spokojeni (94; 54,1 %) s podporou města v kontextu se sportem. Na druhém místě je skupina 52 (29,8 %) respondentů, kteří jsou spokojeni. Na třetím místě je skupina 15 (8,6 %) respondentů, kteří váhají, zda jsou nebo nejsou spokojeni. Velkou nespokojenost vyjádřilo pouze 9 (5,2 %) respondentů.

KULTURA A CESTOVNÍ RUCH

Třináctá otázka směřovala ke zjištění, zda jsou respondenti spokojeni s nabídkou a také dostupností kulturních a volnočasových aktivit. Obě aktivity začínají v mateřské škole, poté ve škole základní, která nabízí dostatek různých kroužků a volnočasových aktivit, poté směřuje na dospělé obyvatelstvo Nýrska. Aktivity pro ně zajišťují školy, Kulturní a informační centrum Nýrsko, sportovní aktivity zajišťuje komplex sportovišť s různým zaměřením.

Podle výsledků obr. 18 nejsilnější skupina respondentů uvedla, že 47; (27 %), že nejsou spokojeni, ale ani nespokojeni. Na druhém místě, pouze se ztrátou dvou hlasů, skončila skupina respondentů, která při 45 hlasech získala 25,9 %. Na třetím místě (35; 20,1 %) skončila skupina respondentů, kteří svůj názor vyjádřili slovy, že jsou velmi spokojeni. Skutečností je, že Městský úřad Nýrsko a s ním spolupracující subjekty, vytvářejí dlouhodobě ve městě velmi příznivé podmínky pro sport a kulturu pro všechny věkové skupiny. Že si v této organizační činnosti vedou společně velmi úspěšně, svědčí velký zájem veřejnosti.

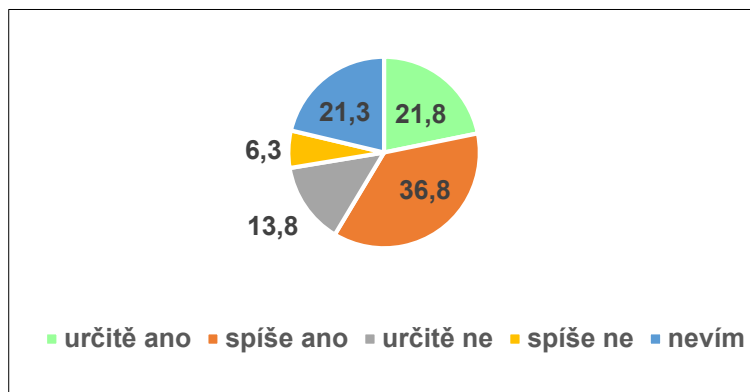
Obr. 18 Názory na kulturní a sportovní aktivity v Nýrsku v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Čtrnáctá otázka měla za cíl zjistit, zda vedení města Nýrska prezentuje dostatečně v různých médiích nabídku atraktivit turistického ruchu ve městě a jeho okolí.

Obr. 19 Presentace nabídky cestovního ruchu v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Cestovní ruch a jeho další rozvoj, je zásadním dlouholetým požadavkem Euregionu Úhlava, jehož je Nýrsko součástí. Město se svou polohou v euroregionu je známo svou přírodou, možnostmi využívání nevšedních přírodních krás, zejména několika jezer uprostřed bohatých lesních porostů apod. Turisté jejich krásu umí ocenit.

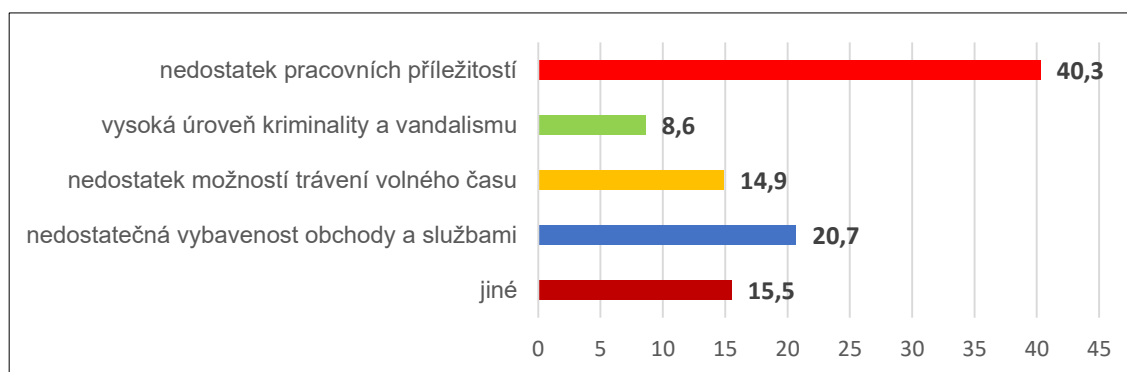
Přesto se stupňují požadavky na vybudování rekreačních areálů pro letní i zimní sporty, pro které má tamní území velké předpoklady. Po mnoha letech usilovné práce, podpořené zejména úzkou spoluprací mnoha subjektů navzájem, se postupně podařilo v Nýrsku včetně jeho bezprostředního okolí, vybudovat nová sportoviště pro zimní i letní sporty. Konkrétním příkladem je sportovní areál in-line dráhy. Z tohoto důvodu bylo také pro městský úřad a spolupracující subjekty v oblasti cestovního ruchu důležité znát názory na jeho zkvalitnění výstavbou dalších sportovních a rekreačních zařízení.

Na základě vlastního vyhodnocení priorit zazněla od respondentů následující fakta. Celkem (64; 36,8 %) respondentů bylo názoru, že spolupracující subjekty společně s městským úřadem i přes některá zlepšení, neprezentují dostatečně cestovní ruch v této oblasti. Na druhém místě s nepatrným rozdílem jsou odpovědi, že spíše reprezentují dostatečně (37; 21,3 %), na třetím místě názory, že určitě dobře prezentují (38; 21,8 %). Naopak (64; 36,8 %) uvedlo, že určitě nerepresentují dostatečně.

Patnáctá otázka hledala s využitím názorů respondentů odpověď, které faktory způsobují dle jejich názoru největší problémy v dalším rozvoji Nýrska. Motivací pro její

uplatnění v kvantitativním šetření byla skutečnost, že pracovních příležitostí je v malém městě nedostatek a mnoho lidí musí za prací dojíždět do jiných větších měst. Druhým důvodem byla skutečnost, že ve městě sice jsou prodejny s potravinami a některými službami, jenže nároky občanů jsou, tak jako v jiných městech, vyšší.

Obr. 20 Největší problémy v dalším rozvoji Nýrska v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

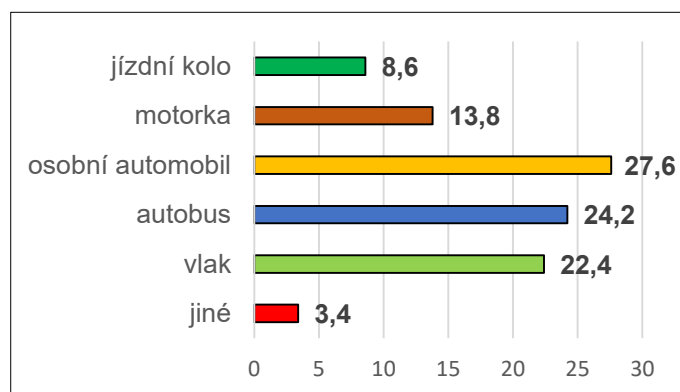
Podle obrázku 20 respondenti měli na výběr pět možností, o kterých se ve městě mezi občany často diskutuje (poznatek vycházel z provedeného předprůzkumu). Po vyhodnocení kvantitativního šetření byly získány následující údaje. Na první místo respondenti zařadili jako největší problém nedostatek pracovních příležitostí (velká část občanů musí dojíždět do jiných měst (70; 40,3 %), na druhém místě bylo důvodem nedostatečná vybavenost obchody a službami (36; 20,7 %) a na třetím místě jiné, neidentifikované důvody (27; 15,5 %).

DOPRAVA

Šestnáctá otázka byla zaměřena na zjištění, které dopravní spoje používají respondenti nejčastěji. Otázka byla položena s cílem zjistit na vzorku obyvatel Nýrska, jak se dopravují do zaměstnání, případně do obchodů, které v Nýrsku nejsou apod. Doprava z příhraničního města Nýrska do okolních obcí se projednává intenzivně v městských orgánech již od roku 2017. S dopravou jako celku, bez rozlišení způsobu dopravy, v mnoha veřejných diskusích mezi občany města, zaznívají kritické připomínky na zajištění možností snadnějšího a časově méně ztrátového přemísťování se z místa na místo. Otázka respondentům byla proto oprávněná. Ve Strategii komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Ekoregion Úhlava je uvedeno, že „*ve velkých sídlech regionu (Nýrsko, Janovice nad Úhlavou, Železná Ruda) je dopravní obslužnost na dobré*

úrovni. Naopak, malé obce trpí nedostatkem spojů, a to zejména o víkendech a svátcích“ (Ekoregion Úhlava, 2017, s. 28). Záměrem bylo mj. vybudovat u železniční stanice přestupní uzel (Nýrské noviny, 2017). Z tohoto důvodu byla otázka do dotazníku zařazena. Na otázku respondentům, které dopravní spoje používají nejčastěji, odpověděli následovně – viz obr. 20.

Obr. 21 Využití dopravních spojů v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Otázka, která byla uvedena v dotazníku, vyvolala u některých respondentů velký zájem. Důvod byl jednoduchý. Nejsou spokojeni s dlouholetým nevyhovujícím dopravním spojením, které se navíc prohlubuje častými výlukami stávajících linek autobusů a vlaků.

Podle výsledků obr. 20 nejvíce respondentů (48; 27,6 %) používá k dopravě osobní automobil. Na druhém místě je autobusová doprava (42; 24,2 %), na třetím doprava cestujících vlakem (39; 22,4 %).

Sedmnáctá otázka navazuje na otázku předchozí. Jejím cílem je zjistit od respondentů, zda jsou spokojeni s dopravní obslužností mezi obcemi v okolí Nýrska.

Tab. 11 Spokojenost s dostupností dopravní obslužností v okolí Nýrska %

	Autobusové spoje z celkového pohledu	Autobusové spoje dostupnost s okolními městy a obcemi	Vlakové spoje z celkového pohledu	Vlakové spoje dostupnost okolních měst a obcí
Velmi spokojen/a	18,4	21,8	18,4	17,2
Spokojen/a	24,7	24,1	12,1	28,2
Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	26,5	27,1	33,3	20,1

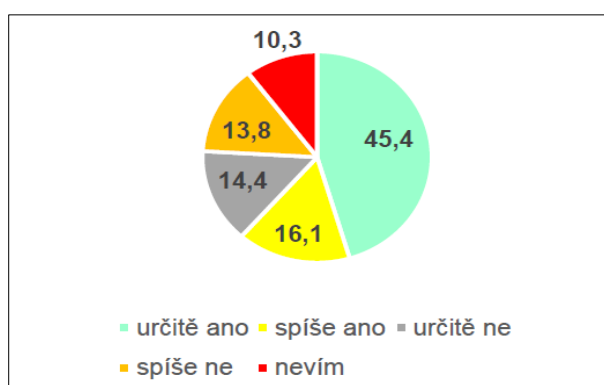
Nespokojen/a	19,5	16,1	16,7	17,8
Velmi nespokojen/a	10,9	10,9	19,5	16,7

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Tab. 11 prezentuje výsledky kvantitativního šetření, otázky zaměřené na zhodnocení spokojenosti s dopravní obslužností v okolí Nýrska. K problematice autobusových spojů z celkového pohledu vyplývá, že nejpočetnější skupinou jsou respondenti, kteří uvedli, že nejsou ani spokojeni a ani nespokojeni (46; 26,5 %). Při hodnocení dostupnosti autobusových spojů s okolními městy a obcemi. Opět platí, že nejpočetnější je skupina respondentů, která uvedla, že nejsou spokojeni a ani nespokojeni (47; 27,1 %). Vlakové spoje jsou třetím faktorem, ke kterému se respondenti vyjadřovali. Nejpočetnější skupinou jsou opět respondenti se svým potvrzením, že nejsou ani spokojeni a ani nespokojeni (58; 33,3 %). Poslední ukazatel se týkal vlakových spojů a dostupnosti okolních měst a obcí. Na prvním místě jsou respondenti, kteří uvedli, že jsou spokojeni (49; 28,2 %).

Osmnáctá otázka: Myslíte si, že navrhovaný obchvat města s využitím návrhu optimalizace veškerého dopravního napojení a vazeb hlavních dopravních tahů s místními obslužnými komunikacemi zlepší spokojenost občanů Nýrska s dostupností do dalších měst a obcí? Otázka byla do dotazníku zařazena záměrně, protože o obchvatu města se veřejně hovoří a píše již několik let a zda bude nebo nebude, není stále vyřešeno.

Obr. 22 Návrh opatření na vybudování obchvatu Nýrska v %

Zdroj: Zpracováno autorkou, 2021

Obr. 22 s využitím statistických údajů potvrzuje, že respondenti jsou názoru (79; 45,4 %), že navrhovaný obchvat města bude významnou úlevou pro občany Nýrska, ale také okolních obcí a řidičů z celé republiky, kteří trasu přes Nýrsko do Německa zvolili

z důvodů pracovních apod. Opačný názor, že určitě nebude obchvat přínosem, je přesvědčeno (25; 14.4 %).

Vyhodnocení cílů kvantitativního šetření

Kvantitativní šetření zorganizované autorkou diplomové práce, se konalo v městě Nýrsku, které od ledna 2003 je součástí správního obvodu obce s rozšířenou působností Klatovy. Nýrsko je obcí s pověřeným obecním úřadem spravujícím pět obcí. Je městem, které se stalo centrem kvantitativního šetření.

Hlavním cílem bylo zjistit názory:

1. Zda jsou respondenti spokojeni s dostupností veřejných služeb ve městě Nýrsko.
2. Zda jsou spokojeni s prezentací města v kontextu s cestovním ruchem, který může přivést do města více turistů a tím zvýšit příjmy do městského rozpočtu.
3. Zda jsou spokojeni s připravovaným řešením obchvatu města, který výrazně zlepší spokojenost občanů Nýrska s dostupností dopravy do dalších měst a obcí v okolí.

Výzkumné otázky:

První otázka: Lze potvrdit, že více než 30 % respondentů, občanů Nýrska, je spokojeno s dostupností veřejných služeb ve městě?

Z provedené analýzy získaných statistických dat vyplývají následující závěry. Do hodnocení bylo zahrnuto šest veřejných služeb, které byly rozděleny do pěti kvalitativních kategorií, a to velmi dobře, spíše dobře, spíše špatně, velmi špatně a neumím posoudit. Pokud je hodnocena kvalita, je nutné použít ukazatel, velmi dobře. V tomto případě je možné deklarovat jako úspěšné a splňující kvalitu dostupnosti sociální služby (31,1 %), zdravotnické služby (41,4 %), školství (36,8 %), tělovýchovu a sport (45,4 %). Kultura a cestovní ruch a veřejná doprava ve stupni hodnocení velmi dobře neuspěly. U první otázky bylo potvrzeno, že ze šesti hodnocených veřejných služeb uspěly čtyři subjekty. Zbývající dva hranici 30 % nepřekročily.

Druhá otázka: Lze potvrdit, že méně než 40 % občanů města je spokojeno s prezentací města v kontextu s cestovním ruchem?

Město Nýrsko leží v oblasti Šumavy, která má velké předpoklady pro turistický ruch. Svými atraktivitami vytváří předpoklady pro velkou návštěvnost českých i zahraničních

turistů. Nýrsko má na svém území mnoho památek, které jsou z pohledu města velmi cenné, ale nejsou to stavby a další památky celorepublikového významu, což se odráží v nižší návštěvnosti turistů, českých i zahraničních. K tomu je nutná lepší propagace, marketing. Na základě výsledků (celkem 64; 36,8 %) respondentů uvedlo, že i přes některá zlepšení městský úřad společně s dalšími subjekty, nedostatečně propagují cestovní ruch ve městě a okolí. Na otázku, zda lze potvrdit, že méně než 40 % občanů města je spokojeno s prezentací města v kontextu s cestovním ruchem, je následující odpověď: ano, lze to potvrdit, že propagace města a jeho okolí je nedostatečná.

Třetí otázka: Lze potvrdit, zda jsou občané spokojeni s připravovaným řešením obchvatu města, který výrazně zlepší spokojenost občanů Nýrska s dostupností dopravy do dalších měst a obcí v okolí?

Na základě statistických výsledků respondenti uvedli, že obchvat pro ně bude významnou úlevou, jsou spokojeni. Určitě ano je spokojeno (79; 45,4 %) respondentů. Odpověď na výzkumnou otázku zní, že občané jsou s připravovaným řešením obchvatu města Nýrska spokojeni.

5 Zhodnocení a návrhy na zlepšení

Problematika dostupnosti veřejných služeb na venkově, lze z hlediska aktuálnosti hodnotit jako téma velmi potřebné a zajímavé. Z tohoto důvodu se také stalo tématem diplomové práce. Pohled veřejnosti na život na venkově je rozdílný. Informace lidé získávají médií nebo z osobních zkušeností. Zároveň je nutné uvést, že také odborníci na problematiku venkova mají rozdílné názory. Vybrané téma se zaměřuje na reálnou skutečnost, na zjištění názorů lidí v konkrétním místě žijících. Autorský kolektiv Ústavu územního rozvoje (2020, s. 5) připomíná varianty, že za venkovské obce jsou považovány obce s méně než 2 000 obyvatel, po přijetí zákona o obcích do 3 000 obyvatel. Kritériem pro vymezení venkova může být také procento obyvatel vyjíždějících/dojíždějících do obce na denní bázi. Mezi takovéto obce patří město Nýrsko v Plzeňském kraji.

Odpovědi na mnoho otázek, které mají souvislost s životem jeho občanů, lze najít v praktické části (kapitola 3), která kromě popisu města Nýrsko, se zabývá především veřejnými službami, jejich dostupností ve městě, tj. sociálními službami, zdravotnictvím, školstvím, tělovýchovou a sportem, kulturou a cestovním ruchem, dopravou a místními komunikacemi.

Dotazníkové šetření (4. kapitola) je šetřením, které zorganizovala autorka diplomové práce za přímé několikadenní účasti v Nýrsku. Získala oslovením respondentů v terénu 174 konkrétní kontakty, včetně vyplněných dotazníků. Zásadní pro úspěšnou výzkumnou aktivitu byla příprava. Oslovení respondenti získaní pro spolupráci, se stali cílovou skupinou s využitím náhodného výběru. Terénní sběr dotazníků byl v důsledku přímého oslovení respondentů velmi prospěšný, pozitivně vedený v komunikaci. Kromě vyplněných dotazníků byly zjištěny další údaje, které po důsledném ověření, jsou v diplomové práci prezentovány. Další částí šetření byla analýza získaných dotazníků, které předcházela kontrola správnosti jejich vyplnění. V kontextu se získanými informacemi je v této kapitole provedeno zhodnocení celé výzkumné aktivity a navržena opatření pro zkvalitnění této činnosti.

První otázka se zaměřila na analýzu, zda oslovení respondenti využívají veřejné služby, které jsou ve městě k dispozici. Sami respondenti se přiklonili k otázce, že je využívají podle svého uvážení, tj. podle jejich potřeb. Odpovědi byly různorodé, což bylo očekáváno, protože různost respondentů podle věku, pohlaví atd. byla také různorodá.

První otázka měla za cíl zjistit, do jaké míry respondenti využívají konkrétní veřejné služby. Vzhledem k tomu, že se jedná o poměrně rozsáhlou tabulku, byla vybrána data využití u těch, která přesáhla 50 %. Sociální služby, částečně (58,6 %); zdravotnické služby, částečně (51,1 %); školství, ano (58,6 %); tělovýchova a sport, ano (60,3 %; kultura a cestovní ruch, částečně (63,8 %) a veřejná doprava, ano (54,0 %). S ohledem na skutečnost, že se jedná o několik různých veřejných služeb, tab. 9 slouží spíše k orientaci zájmu občanů Nýrska o konkrétní veřejné služby.

Druhá otázka se týkala dostupnosti veřejných služeb a názorů na ně. Základním předpokladem při položení otázky bylo, že respondenti budou vycházet z vlastních zkušeností. Sociální služby hodnotili respondenti jako velmi dobré (31,1 %), spíše špatné (25,9 %). S výjimkou kultury a cestovního ruchu a také veřejné dopravy hodnocení pro ostatní služby vyznělo kladně. Při celkovém hodnocení nejhůře z hlediska statistiky skončila veřejná doprava (15,5 %).

První opatření je zaměřeno na úkol zintenzivnění jednání představitelů města, vyšších institucí a firem, které mají tuto problematiku na starosti, a to především z hlediska kvalitní a aktuální informovanosti občanů města o tom, jak postupují schválená opatření ve veřejné dopravě (ne v každé rodině je internet).

Třetí otázka se týkala zjištění, jak často respondenti nebo rodinní příslušníci, využívají veřejné služby ve městě. Jak ukázaly výsledky šetření, každý respondent využíval veřejné služby podle potřeb. Překvapením bylo zjištění, že 54 (31,1 %) jich veřejné služby v Nýrsku nevyužívá. Proč tomu tak je, šetření nezkoumalo. Lze se pouze domnívat, že jedním z důvodů je skutečnost, že velká část občanů Nýrska dojíždí do zaměstnání do větších měst, jsou zaregistrováni u tamních lékařů apod. Návrh na opatření je v tomto případě neefektivní. Jestliže jsou respondenti zaměstnání v jiných větších městech, kde je lepší zdravotnická péče, je to na jejich rozhodnutí.

Pátá otázka: cílem bylo zjištění, zda ve městě dobře funguje dostupnost služeb starším spoluobčanům a seniorům. Jak bylo uvedeno v textu, otázka byla položena s cílem zjistit názory respondentů (tedy také veřejnosti), zda město vytváří podmínky pro řešení častých problémů, které se, vzhledem k věku starších a starých osob, vyskytují. Není žádným tajemstvím, že obyvatelstvo ČR stárne, což se týká i města Nýrsko. Ani pro město není lehké vycházet starším a starým lidem vždy vstříc. Samozřejmě, město se snaží najít

řešení, ale s ohledem na malé kapacity zařízení pro seniory se to vždy nedaří. Není ani možné z mnoha důvodů umístit staré osoby do zařízení přímo ve městě Nýrsko. Z toho také vyplývá skutečnost, že i respondenti si uvědomují obtížnost řešení této problematiky, když uvedli, že služba spíše nefunguje (75; 43,1 %) a určitě nefunguje (29; 16,7 %). Město nemá k dispozici další kapacity. Vše je otázka dostatku finančních prostředků. Z tohoto důvodu je možné doporučit, aby se představitelé města více věnovali dotační politice z různých fondů, pod které tato problematika tzv. „spadá“.

Problematika kultury a cestovního ruchu

Třináctá otázka. Jedná o problematiku, která si zaslouží hlubší analýzu ze strany Městského úřadu Nýrsko. Jednoznačně město leží v oblasti Šumavy, jíž je nedílnou součástí. To samo o sobě vytváří předpoklady, že městský úřad má velmi podrobně zpracovanou analýzu zaměřenou na cestovní ruch a jeho efektivní nabídku. Stačí ale pouhý pohled na webové stránky města a na jeho odkazy na další stránky v kontextu s cestovním ruchem. K dispozici jsou pouze všeobecné informace, podrobnější lze najít na jiných webech, které ale nepatří městu. Navíc turistické informační centrum není členem Asociace turistických informačních center České republiky, která vznikla již v roce 1994. Jako člen této asociace by měla přístup k mnoha informacím. Z tohoto důvodu je vhodný návrh, aby městský úřad jako zřizovatel turistického informačního centra se touto záležitostí zabývalo. Druhým návrhem je, aby městský úřad zpracoval podkladový materiál, např. marketingový plán prezentace města v různých tištěných a také internetových médiích.

Problematika dopravy jako celek

Sedmnáctá otázka. Týkala se spokojenosti s dostupností dopravní obslužnosti jako celku. V Nýrsku a jeho okolí. Kvalita a dostupnost dopravy, zejména autobusové a železniční, je předmětem mnohaleté kritiky občanů. Zejména o víkendech a svátcích. Nejpočetnější skupinou byla respondenti, kteří uvedli, že nejsou ani spokojeni a ani nespokojeni (46; 26,5 %). Zásadním problémem je, že se součástí Nýrska je dalších pět velmi malých obcí spojených s četnými objížděkami a zajižděkami, což je pro autobusové dopravce nerentabilní. Respondenti hodnotili autobusové spoje z celkového pohledu, velmi spokojeno bylo pouze 18,4 %, nespokojeno 19,5 %. Dalším úkolem respondentů bylo hodnotit dostupnost s okolními městy a obcemi, což je dlouholetý problém.

Při formulaci návrhu a vyhledávání skutečně reálné stávající situace v autobusové dopravě, při vyhledávání nápadů v měsíčníku města Nýrsko, se objevila velmi zajímavá a nevšední informace mající souvislost se snahou společnosti Arriva pomoci obyvatelům malých obcí v Nýrsku a okolí. V lednu roku 2021 rozhodl Plzeňský kraj, že v důsledku snížení rozpočtu na veřejnou dopravu dochází od 31. ledna 2021 k nevšední úpravě. Byly zavedeny tzv. autobusy na telefonické zavolání. Autobusy pojedou do vybraných zastávek pouze v případě, že si je občan objedná u dopravce Arriva telefonicky, přes internet nebo přímo u dopravce. Občané v uvedeném článku mají podrobné informace, jak postupovat (Nýrské noviny, únor 2021, s. 4). Podobný okruh otázek byl u vlakových spojů. Také vlakové jízdní řády jsou často cílem kritiky občanů Nýrska, ale i okolních obcí. Z pohledu formulace návrhu tazatelky šetření je nutné si položit otázku, zda je vůbec možné zavádět další služby pro cestující, když rozhodující úlohu u společností provozujících dopravní služby je to také, jako v jiném podnikání, otázku zisku anebo finančních ztrát. Přitom se jedná o veřejný zájem, což je hlavním argumentem veřejné správy i státu. Často se lze setkat s mnoha analýzami, návrhy, propočty, které zaujmou, ale až na vzácné výjimky nejsou návrhy zavedeny do praxe. Hlavní důvod – získání finančních prostředků. Stát sice dotuje některé služby, ale jsou nedostatečné. Platí pravidlo, že čím menší obec, tím větší výdaje na dopravní obslužnost. Z toho vyplývá fakt, že malé obce a města mají jen omezené možnosti k racionálním úsporám. Doporučit tak je možné zavádění racionalizačních úspor ve výdajích, provedení optimalizace, vyhlášení soutěží na dopravce, což by mělo vést ke snížení nákladů v kontextu s dopravními výkony. Další možností může být rozložení nákladů mezi více obcí. Další možností je místo velkých linkových autobusů využívat minibusy nebo midibusy. Je to také jedna z cest, jak snížit provozní a pořizovací náklady.

Závěr

Nosným tématem diplomové práce bylo téma, které je v popředí pozornosti velké části veřejnosti. Dostupnost veřejných služeb na venkově bylo obsahovou náplní práce, která měla za cíl provedení analýzy dostupnosti veřejných služeb ve městě Nýrsko a provedení kvantitativního šetření mezi občany ve městě žijícími.

První kapitola definovala cíle a následně metodiku diplomové práce. Druhá kapitola pod společným názvem Teoretická východiska práce v první podkapitole definovala základní pojmy, které byly v diplomové práci používané. Druhá podkapitola obsahovala problematiku právní úpravy veřejných služeb, které jsou nedílnou součástí činnosti veřejné správy, řízením veřejných záležitostí na místní úrovni. Třetí podkapitola byla věnována specifikům veřejné služby, zejména jejímu financování a zabezpečení. Nad kvalitou veřejných služeb se zamýšlel obsah čtvrté podkapitoly. Jejím obsahem byly sociální služby, zdravotnictví, školství, tělovýchova a sport, kultura a cestovní ruch, také doprava osob. Pro zjištění potřebných informací bylo nutné vyhledat příslušnou odbornou knižní i časopiseckou literaturu, a to českou i zahraniční. Hlavní zájem se soustředil na poznatky, které vycházely z dlouholeté odborné praxe autorů těchto děl. Na základě konkrétních poznatků bylo potom možné vycházet i v části praktické. Vzhledem k tomu, že se jednalo o téma, které je zejména v současné době v popředí pozornosti, bylo prospěšné některé poznatky českých i zahraničních autorů využít při formulaci výzkumných otázek.

Čtvrtá kapitola se zabývala dotazníkovým kvantitativním šetřením, vyhodnocením, shrnutím zjištěných výsledků. Šetření prokázalo, že oslovení občané Nýrska měli v naprosté většině zájem podílet se na této výzkumné aktivitě, přestože věděli, že se jedná o aktivitu studentky vysoké školy. Autorka se snažila otázky formulovat tak, aby byly pro respondenty srozumitelné a nebyly zavádějící, čímž by mohly vyvolat snahu se otázkám vyhnout. Mezi hlavními poznatky šetření se projeví názory o nutnosti zvyšovat dostupnost sociálních služeb, řešit dopravní dostupnost v regionu. Podporovat řešení potřeb seniorů a také zajištění informovanosti občanů o sociálních a návazných službách.

Pátá kapitola diplomové práce byla věnována formulaci návrhů a doporučení pro zkvalitnění dostupnosti venkova. Jedná se o návrhy, jejichž podstata vychází ze šetření

autorky, ale zejména dalších subjektů, které se na dostupnosti veřejných služeb na základě legislativy podílejí.

Seznam použitých zdrojů

- Benčo, J. & Kuvíková, H. at al. (2011). *Ekonomika veřejných služeb*. Banská Bystrica: EF UMB, ekonomická fakulta.
- Bernard, J. et al. (2020). *Občanská vybavenost v malých obcích. Aktuální vybavenost službami a infrastrukturami, její vývoj a prostorová dostupnost služeb*. Hradec Králové. Sociologický ústav AV ČR v. v. i. Univerzita Hradec Králové.
- Binek, J. et al. (2007). *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: GaREP.
- Bláha, P. (2017). *Kritéria efektivnosti, účelnosti a hospodárnosti (3E) v rámci organizace pro oblasti příjmu a výdeje veřejných prostředků*. Dostupné 15. 9. 2021 z https://www.vzory-smernic.cz/onb/33/kriteria-efektivnosti-ucelnosti-a-hospodarnosti-3e-v-ramci-organizace-pro-oblasti-prijmu-a-vydeje-verejnych-prostredku-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4E1Zd5N8zc2vYGUcvi6i1yMx-523RZHKpHA/?uri_view_type=5
- CpKP (2016). *Návrh systému sociálního a dostupného bydlení ve městě Nýrsko*. Analytická část 2016. Plzeň: Centrum pro komunitní práci západní Čechy.
- CpKP (2018). *Návrh systému sociálního a dostupného bydlení ve městě Nýrsko 2018-2023*. Plzeň: Centrum pro komunitní práci západní Čechy.
- CpKP (2020). *Analýza zdrojů systému sociálních služeb SO ORP Klatovy*. Plzeň: Centrum pro komunitní práci západní Čechy.
- Čámský, P., Sembdner, J. & Krutilová, D. (2011) *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Praha: Portál.
- Čevela, R., & Čeledová, L. (2014). *Sociální gerontologie: východiska ke zdravotní politice a podpoře zdraví ve stáří*. Praha: Grada.
- Deloitte Advisory (2016). *Analýza současného stavu snižování regulatorní zátěže občanů a veřejné správy v České republice*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR
- Dohnalová, M. a kol. (2009). *Sociální ekonomika - vybrané otázky*. Praha: VÚPSV,
- Durdík, P. & Turek, P. (2020). *Územní plán města Nýrska. Textová část. Úplné znění po změně č. 2*.

Evropská komise. Příručka k uplatňování pravidel Evropské unie pro státní podporu, veřejné zakázky a vnitřní trh v oblasti služeb obecného hospodářského zájmu, zejména sociálních služeb obecného zájmu. Brusel 29. 4. 2013.

Evropský hospodářský a sociální výbor (2020). *Stanovisko. Zásady poskytování veřejných služeb přispívajících ke stabilitě demokratického řádu*. SOC/643-EESC-2020-02236-00-00-TRA (En) 2/10

Ekoregion Úhlava (2014). *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Ekoregion Úhlava*. Srpen 2014.

Ekoregion Úhlava (2017). *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Ekoregion Úhlava*. Červen 2017).

Englová, J. (2020). *Nýrsku se podařilo sehnat novou lékařku. Dojždět bude z Německa*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://plzen.rozhlas.cz/nyrsku-se-podarilo-sehnat-novou-lekarku-dojizdet-bude-z-nemecka-8137963>

Ferjenčík, J. (2010). *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál.

Foret, M. & Stávková, J. (2003). *Marketingový výzkum: jak poznávat své zákazníky*. Praha: Grada. Manažer.

Galuske, M. (2007): „Wenn Soziale Arbeit zum Management wird...“. Anmerkungen zum aktivierenden Umbau der Sozialen Arbeit und seinen Niederschlägen in der Methodendebatte. In: Krauß, E. J., Möller, M. und Münchmeier, R. (Hg.): *Soziale Arbeit zwischen Ökonomisierung und Selbstbestimmung*. Kassel: Univ. Press, S. 333–375.

Gaster, L. & Squires, A. (2003). *Providing quality in the public sector: a practical approach to improving public services*. Philadelphia: Open University.

Gieling, J., HaartseN, T. & Vermeij, L. (2019). Village facilities and social place attachment in the rural Netherlands. *Rural Sociology*, 84 (1), 66–92.

Glogar, M. (2019). *Novela zákona o podpoře sportu*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislative/vyslo-ve-sbirce-zakonu/novela-zakona-o-podpore-sportu>

Halásek, D. & Lennert, D. (2008). *Ekonomika veřejného sektoru: (vybrané kapitoly)*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava.

- Halásková, M. (2012). *Veřejná správa a veřejné služby v zemích Evropské unie*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava.
- Halásková, R. (2013). *Význam standardizace sociálních služeb v době jejich liberalizace*. Praha: VÚPSV, v. v. i.
- Havránek, T. (2021). *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Ekoregion Úhlava. Dodatek č. 2*. Praha: MMR ČR.
- Hladíková, S. & Jandová, L. (2019). *Plán rozvoje sportu města Nýrska*. Nýrsko: Městský úřad Nýrsko.
- Hladká, M. & Hyánek, V. (2020). Sociální služby v České republice v datech. In: Hommerová, D. et al. (2020). *Efektivní řízení neziskových organizací poskytujících sociální služby*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, ekonomická fakulta.
- Holasová, M. V. (2014). *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada.
- Hommerová, D. et al. (2020). *Efektivní řízení neziskových organizací poskytujících sociální služby*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, ekonomická fakulta.
- IDPK.CZ (2021). *Spuštění provozu mezinárodní linky 982 Klatovy – Bodenmais 5. 6. 2021*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.idpk.cz/cz/vyjeti-mezinarodni-linky-982-klatovy-bodenmais-5-6-2021/>
- Informační centrum Nýrsko (2021). *Historie Nýrska – podrobná*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.sumavanet.cz/nyrsko/fr.asp?tab=snet&id=2909&burl=&pt=TUHS>
- Isstavby.cz (2021). *Bytový dům seniorů Nýrsko*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.lsstavby.cz/galerie/bytovy-dumsenioru-nyrsko.html>
- Ježek, J. (2007). *Management v místním a regionálním rozvoji* [Disertační práce]. Bratislava: Národohospodářská fakulta Ekonomické univerzity v Bratislavě.
- Ježek, J. et al. (2020). *Požadavky na novou politiku rozvoje venkova*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.
- Ježek, J. et. al. (2020). *Metodika identifikace invencí a jejich následného zavádění do života regionů a obcí*. Plzeň: ZČU. Dostupné 20. 10. 2021 z https://fek.zcu.cz/blob.php?table=internet_list&type=FileType&file=Data&name=FileName&idname=IDInternet&id=5570

- Ježek, J. (2015). *Meziobecní spolupráce v České republice v roce 2015: výsledky empirického výzkumu*. Plzeň: ZČU, Fakulta ekonomická, katedra geografie. Dostupné 15. 9. 2021 z http://www.regionalnirozvoj.eu/sites/regionalnirozvoj.eu/files/09_jezek_meziobecni_spoluprace.pdf
- Kesner, L., Moravec, I et al. (2008). *Management kulturního cestovního ruchu*. Praha: Cultropa.
- Kislíngrová, E. a kol. (2011). *Manažerské finance*. Praha: C. H. Beck
- Kojan, D. (2018). *Senioři se už stěhují do nového domova*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://klatovsky.denik.cz/zpravyregion/seniori-uz-se-stehuji-do-noveho-domova-20181203.html>
- Kubátová, H. (2006). *Metodologie sociologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Luger, K. (2007). *Auf der Suche nach dem Ort des ewiges Glücks, Kultur, Tourismus und Entwicklung im Himalaya*. Studien Verlag, Wien.
- Lukášová, R. a kol. (2009). *Měření spokojenosti občanů s veřejnými službami jako součást řízení kvality v organizacích veřejného sektoru*. Brno: Masarykova univerzita,
- Majerová, V. & Majer, E. (2007). *Empirický výzkum v sociologii venkova a zemědělství. Část II*. Praha: ČZU.
- Maláková, K., Šídlo, L. & Bělobrádek, J. (2020). Region, věk a dostupnost zdravotních služeb: případ všeobecného praktického lékařství v Česku. *Demografie*, 2020, 62 (1).
- Marada, M, Květoň, V. & Vondráčková, P. (2010). *Doprava a geografická organizace společnosti v Česku*. Edice Geographica, ČGS, Praha.
- Matoušek, O. et kol. (2011). *Sociální služby. Legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 2. rozš. vyd. Praha: Portál.
- McKercher, B. & DU Cross, H. (2002). *Cultural Tourism: The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management*. Haworth Hospitality Press.
- Mertl, J. (2007). *Přístupy k hodnocení efektivnosti sociálních služeb v národním hospodářství*. Praha: VÚPSV.

- Místopisy.cz. (2020). *NÝRSKO*. Dostupné 15. 9. 2021
z <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/3755/nyrsko/pocet-obyvatel>
- Místopisy.cz. (2020). *Janovice nad Úhlavou*. Dostupné 15. 9. 2021
z <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/3573/janovice-nad-uhlavou/pocet-obyvatel/>
- MMR ČR (2017). *Strategie komunitně vedeného místního rozvoje pro území MAS Euregion Úhlava*. Červen 2017.
- MMR ČR (2019). *Koncepce rozvoje venkova*. Usnesení vlády č. 36/2020. Dostupné 15. 9. 2021 z https://mmr.cz/getmedia/279d5264-6e9e-4f80-ba4a-c15a26144cd0/Koncepce-rozvoje-venkova_202001.pdf.aspx
- Morris, J. M., Dumble, P. L. et al. (1978). Accessibility indicators for transport planning. *Transportation Research* 13 A, 91–109.
- MPSV (2019). *Analýza financování sociálních služeb*. Dostupné 15. 9. 2021 z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Anal%C3%Bdza+financov%C3%A1n%C3%AD+soci%C3%A1ln%C3%ADch+slu%C5%BEeb_2019.pdf/3c8c3bf8-c747-09b0-9308-3838a646c465
- Molek, K. (2011). *Řízení organizací sociálních služeb: vybrané problémy*. Praha: VÚPSV, v. v. i.
- Musgrave, R. A. & Musgrave, P. B. (1994). *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Management Pre
- Městonyrsko.cz. (2020). *Pečovatelská služba*. Dostupné 15. 9. 2021
z <https://www.mestonyrsko.cz/pecovatelskasluzba/default.asp>
- MŠMT (2015). *Koncepce podpory sportu 2016-2025*. Dostupné 15. 9. 2021 z: <https://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>
- MZ ČR (2018, akt. 2021). *Hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.mzcr.cz/hodnoceni-kvality-a-bezpeci-zdravotnich-sluzeb-2/>
- MZ ČR (2020). *Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030*.

- Nýrské noviny (2017). *Budoucí koordinace dopravy v oblasti Nýrska*. Dostupné 15. 9. 2021 z https://www.sumavanet.cz/munyrsko/user/deska/2017/NN_brezen_2017.pdf
- Nýrské noviny (2021). *Spoje na zavolání*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.mestonyrsko.cz/munyrsko/user/deska/2021/1Q/Noviny%20%C3%BAnor.pdf>
- Ochrana, F. (2007). *Veřejné služby – jejich poskytování, zadávání a hodnocení: teorie a metodika poptávkového způsobu poskytování a zadávání veřejných služeb na úrovni municipalit*. Praha: Ekopress.
- Olecká, I. & Ivanová, K. (2010). *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc.
- Pavlík, M. et al. (2014). *Jak úspěšně řídit obec a region. Cíle, nástroje, trendy, zahraniční zkušenosti*. Praha: Grada.
- Peková, J. (2005). *Veřejné finance, úvod do problematiky*. Praha: ASPI.
- Peková, J. (2008). *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI.
- Peková, J., Pilný, J. & Jetmar, M. (2012). *Veřejný sektor – řízení a financování*.
- Pilát, M. (2015). *Komunitní plánování sociálních služeb v současné teorii a praxi*. Praha: Portál.
- Provazníková, R. (2003). *Jak měřit a hodnotit kvalitu veřejných služeb?* Dostupné 15. 9. 2020 z <https://www.moderniobec.cz/jak-merit-a-hodnotit-kvalitu-verejnych-sluzeb/>
- Provazníková, R. (2015). *Financování měst, obcí a regionů – teorie a praxe*. 3. akt. a dopl. vydání. Praha: Grada.
- Půček, M. et al. (2005). *Měření spokojenosti v organizacích veřejné správy – soubor příkladů*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR.
- Půček, M. (2015). *Strategie území správního obvodu OPR Klatovy v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství a zaměstnanosti. Dokument je zpracován na období 2015 až 2024*. Praha: ŠMOCR ČR.
- Punch, Keith F. (2008). *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál.
- Průcha, J. & Walterová, E. (2009). *Pedagogický slovník*. Nové, rozš. a aktuliz. Vyd. Praha: Portál.

- Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada.
- Rektořík, J. et al. (2007). *Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení*. Praha: Ekopress.
- RIA.vlada.cz. (2021). Ukotvení RIA v České republice. Dostupné 4. 10. 2021 z. <https://ria.vlada.cz/ria/ukotveni/>
- Sedmidubský, V. (2021). *Dopravní politika České republiky pro období 2021-2027 s výhledem do roku 2050*. Praha: Ministerstvo dopravy ČR.
- Skákalová, T. (2016). *Sluchová vada a její sociální dopady v dospělém věku: vybrané problémy*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Skutil, M. & et al. (2011). *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál.
- Slavík, J. (2014). *Marketing a strategické řízení ve veřejných službách. Jak poskytovat zákaznický orientovan veřejné služby*. Praha: Grada.
- Smith, A. (2017). *Bohatství národů. (Pojednání o podstatě a původu)*. Praha: Liberální institut.
- Stejskal, J., Kuvíková, H. a kol. (2017). *Teorie a praxe veřejných služeb*. Praha: Wolters Kluwer.
- Šatava, J. (2010). *Regionální doprava ve veřejném zájmu a její vztahy k obsluhovanému území*. Dostupné 15. 9. 2021 z <http://www.czech-raildays.cz/2009/seminare/reg07b.pdf>
- Šídlo, L. et al. (2017). *Hodnocení a modelování dostupnosti primární zdravotní péče. Souhrnná studie*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.natur.cuni.cz/geografie/demografie-a-geodemografie/veda-a-vyzkum/vybrane-projekty/hodnoceni-a-modelovani-dostupnosti-primarni-zdravotni-pece-jako-klicoveho-aspektu-zdravotni-pece-v-cr/souhrnna-studie.pdf>
- Šumavanet.cz (2020 a). *Současnost*. Dostupné 15. 9. 2021 z: <https://www.sumavanet.cz/janovice/historie.asp>
- Šumavanet.cz (2021). *Sport, turistika*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.sumavanet.cz/janovice/sport.asp>

Tittelbachová, Š. & Tyslová, I. (2016, akt. 2021). *Destinace turismu – platforma pro spolupráci kultury a turismu*. *Ekonomika a management*. 2016, č. 1, s. 1-13.

TJ Nýrsko (2021). *Tělovýchovná jednota Nýrsko*. [online]. 24. 09. 2021. [cit. 2021-09-24]. Dostupné z <https://www.tjnyrsko.cz/>

Tomeš, I. (2010). *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál.

ÚOHS.CZ (2020). *Aplikace pravidel veřejné podpory v oblasti dopravy*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/vybrane-oblasti-verejne-podpory/aplikace-pravidel-verejne-podpory-v-oblasti-dopravy.html>

ÚÚR (2020). *Koncepce rozvoje venkova*. Brno: ÚÚR. Vydáno jako mimořádná příloha časopisu *Urbanismus a územní rozvoj* č. 5/2020.

Valková, M. (2015). *Dlouhodobá péče v ošetrovatelství*. Praha: Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví.

Vároši, V. (2015). *Ministryně Karla Šlechtová informovala vládu o dostupnosti veřejných služeb na venkově*. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.mmr.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/2015/ministryne-karla-slechtova-informovala-vladu-o-dos>

Vyhláška č. 505/2006 Sb., vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. V aktuálním znění od 1. 1. 2018.

Vyhláška č. 140/2018 Sb., kterou se mění vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 266/1994 Sb., o drahách (aktualizace č. 284/2021, platné k datu 1. 7. 2023),

Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení), ve znění od 1. 1. 31. 12. 2021.

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

Zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

Zákon č. 98/2017 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 126/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 178/2019 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 284/2020 Sb., ze dne 10. června 2020, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 178/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů

Zamazalová, M. & et al. (2010). *Marketing*. Praha: Grada.

ZŠ Nýrsko (2021). *Základní škola a současnost*. Dostupné 15. 9. 2021 z: <https://www.sumavanet.cz/zsskolni/>

ZŠ Janovice nad Úhlavou (2021). Vítejte na stránkách Masarykovy ZŠ v Janovicích nad Úhlavou. Dostupné 15. 9. 2021 z <https://www.zsjanovice.cz/zsjanovice/>

Seznam tabulek

Tab. 1: Počet obyvatel Nýrska v letech 2015-2021	36
Tab. 2: Počet obyvatel Janovic nad Úhlavou v letech 2015-2021	37
Tab. 3: Registr poskytovatelů sociálních služeb	40
Tab. 4: Harmonogram činnosti	52
Tab. 5: Pohlaví respondentů v %	54
Tab. 6: Věk respondentů v %	54
Tab. 7: Nejvyšší dosažené vzdělání	55
Tab. 8: Počet let trvalého pobytu ve městě	56
Tab. 9: Využití veřejných služeb respondenty, občany v Nýrsku	57
Tab. 10: Výsledky hodnocení dostupnosti uvedených služeb v Nýrsku v %	59
Tab. 11: Spokojenost s dostupností dopravní obslužnosti v okolí Nýrska	71

Seznam obrázků

Obr. 1: Organizační uspořádání RIA systému v České republice	15
Obr. 2: Mapa polohy města Nýrsko.....	35
Obr. 3: Obyvatelstvo obce Nýrsko za rok 2021.....	36
Obr. 4: Obyvatelstvo obce Janovice nad Úhlavou za rok 2021.....	37
Obr. 5: Mapa obce Janovice nad Úhlavou	38
Obr. 6: Bytový dům seniorů Nýrsko	41
Obr. 7: Koupaliště ve městě Nýrsko	46
Obr. 8: Využívání různých veřejných služeb v Nýrsku v %	61
Obr. 9: Názory respondentů na dostupnost veřejných služeb v %	62
Obr. 10: Kvalita dostupnosti služeb starším spoluobčanům, seniorům v %	62
Obr. 11: Využívání zdravotnických služeb v Nýrsku v %.....	63
Obr. 12: Spokojenost s ordináčními hodinami zdravotních služeb v Nýrsku v %	64
Obr. 13: Dostupnost praktického lékaře pro dospělé a děti v %	65
Obr. 14: Podpora Městského úřadu Nýrsko rozvoji školství ve městě v %	65
Obr. 15: Spokojenost rodičů a jejich dítěte s přístupem školy k nim v %	66
Obr. 16: Členství v tělovýchově a sportu, spolky v %	66
Obr. 17: Spokojenost sportovců s podporou města v %	67
Obr. 18: Názory na kulturní a sportovní aktivity v Nýrsku v %	68
Obr. 19: Prezentace nabídky cestovního ruchu v %	68
Obr. 20: Největší problémy v dalším rozvoji Nýrska v %	69
Obr. 21 Využití dopravních spojů v %	70
Obr. 22: Návrh opatření na vybudování obchvatu Nýrska v %	72

Seznam příloh

Příloha A: Dotazník k dostupnosti veřejných služeb města Nýrsko

Příloha A: Dotazník k dostupnosti veřejných služeb města Nýrska

SOCIÁLNÍ SLUŽBY

1. Které veřejné služby jako občané Nýrska Vy osobně nebo rodinní příslušníci využíváte?

	Využití	Počet odpovědí	%
Sociální služby	Ano		
	Ne		
	Částečně		
Zdravotnické služby	Ano		
	Ne		
	Částečně		
Školství	Ano		
	Ne		
	Částečně		
Tělovýchova a sport	Ano		
	Ne		
	Částečně		
Kultura a cestovní ruch	Ano		
	Ne		
	Částečně		
Veřejná doprava	Ano		
	Ne		
	Částečně		

2. Jak hodnotíte dostupnost uvedených služeb ve městě Nýrsko?

	Velmi dobře	Spíše dobře	Spíše špatně	Velmi špatně	Neumím posoudit
Sociální služby	1	2	3	4	5
Zdravotnické služby	1	2	3	4	5
Školství	1	2	3	4	5
Tělovýchova a sport	1	2	3	4	5
Kultura a cestovní ruch	1	2	3	4	5
Veřejná doprava	1	2	3	4	5

3. Jak často využíváte Vy a rodinní příslušníci různé veřejné služby v Nýrsku?

1krát měsíčně 1krát za čtvrt roku 1krát za půl roku 1krát ročně nevyžívám je

4. Jste názoru, že dostupnost poskytovaných veřejných služeb je pro vás vyhovující?

určitě ano spíše ano určitě ne spíše ne nevím

5. Myslíte si, že ve městě dobře funguje dostupnost služeb starším spoluobčanům, pomoc seniorům?

určitě ano spíše ano určitě ne spíše ne nevím

ZDRAVOTNICKÉ SLUŽBY

6. Využíváte Vy nebo rodinní příslušníci zdravotnické služby v Nýrsku?

určitě ano spíše ano určitě ne spíše ne

7. Jste spokojen/a s ordinačními hodinami zdravotních služeb v Nýrsku?

velmi spokojen spokojen ani spokojen, ani nespokojen nespokojen

velmi nespokojen

8. Jste spokojen/a s dostupností praktického lékaře pro dospělé i děti konkrétních druhů lékařské péče?

velmi spokojen spokojen ani spokojen, ani nespokojen nespokojen

velmi nespokojen

ŠKOLSTVÍ, TĚLOVÝCHOVA, SPORT A SPOLKY

9. Myslíte si, že Městský úřad v Nýrsku podporuje dostatečně rozvoj školství ve městě?

určitě ano spíše ano určitě ne spíše ne nevím

10. Pokud máte dítě v základní škole ve městě, jste spokojen s přístupem školy k žákům a žákyním?

velmi spokojen spokojen ani spokojen, ani nespokojen nespokojen

velmi nespokojen

11. Jste členem/kou některé z organizací tělovýchovy a sportu, popř. spolku?

ano ne

12. Jste spokojen/a s podporou města pro zlepšení dostupnosti tělovýchovy, sportu a spolků?

- velmi spokojen spokojen ani spokojen, ani nespokojen nespokojen
 velmi nespokojen

KULTURA A CESTOVNÍ RUCH

13. Jak jste spokojen s nabídkou a s její dostupností u kulturních, volnočasových aktivit

- velmi spokojen spokojen ani spokojen, ani nespokojen nespokojen
 velmi nespokojen

14. Myslíte si, že vedení města Nýrska prezentuje dostatečně v různých médiích nabídku atraktivit turistického ruchu ve městě a jeho okolí?

- určitě ano spíše ano určitě ne spíše ne nevím

15. Které faktory způsobují dle Vašeho názoru největší problémy v dalším rozvoji Nýrska?

- nedostatečná vybavenost obchody a službami nedostatek možností trávení volného času vysoká úroveň kriminality a vandalismu nedostatek pracovních příležitostí jiné

DOPRAVA

16. Které dopravní spoje využíváte nejčastěji?

- vlakové autobusové osobní automobil jízdní kolo jiné

17. Jste spokojen/a s dostupností dopravní obslužností mezi obcemi v okolí Nýrska?

	Autobusové spoje z celkového pohledu	Autobusové spoje dostupnost s okolními městy a obcemi	Vlakové spoje z celkového pohledu	Vlakové spoje dostupnost okolních měst a obcí
Velmi spokojen				
Spokojen				
Ani spokojen/ani nespokojen				
Nespokojen				
Velmi nespokojen				

18. Myslíte si, že navrhovaný obchvat města s využitím návrhu optimalizace veškerého dopravního napojení a vazeb hlavních dopravních tahů s místními obslužnými komunikacemilepší spokojenost občanů Nýrska s dostupností do dalších měst a obcí?

určitě ano spíše ano určitě ne spíše ne nevím

19. Pohlaví

muž žena

20. Věk

18-25 let 26-34 let 35-49 let 50-59 let 60 let a více

21. Dosažené vzdělání

bez vzdělání základní vzdělání střední bez maturity střední s maturitou vyšší odborné vzdělání VŠ vzdělání

22. Kolik let trvale žijete v Nýrsku?

do 9 let 10-19 let 20-29 let 30-39 40 let a více

Abstrakt

Špačková, M. (2021). *Dostupnost veřejných služeb na venkově* (Diplomová práce), Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Česko.

Klíčová slova: veřejné služby, venkov, Nýrsko, identifikace spokojenosti

Diplomová práce je zpracována na téma týkající se dostupnosti veřejných služeb na venkově. Hlavním cílem diplomové práce bude identifikace spokojenosti obyvatel města Nýrsko s dostupností poskytovaných veřejných služeb. Praktická část je zaměřena na město Nýrsko, a pro porovnání zjištěných údajů jsou použita informační data z města Janovice nad Úhlavou. Obě města tvoří společně s 11 katastry Místní akční skupinu (MAS) Ekoregion Úhlava. Jsou získávány potřebná data o sociálních službách, zdravotnictví, školství, kultuře a dopravě, která tato města poskytují. Dále jsou prezentovány výsledky dotazníkového šetření, které pomohlo objasnit spokojenost občanů města Nýrska s poskytovanými veřejnými službami. Mezi hlavními poznatky šetření se projeví názory o nutnosti zvyšovat dostupnost sociálních služeb, řešit dopravní dostupnost v regionu. Podporovat řešení potřeb seniorů a také zajištění informovanosti občanů o sociálních a návazných službách. Nastíněny jsou návrhy pro zkvalitnění dostupnosti venkova.

Abstract

Špačková, M. (2021). *Availability of public services in the countryside* (Master's Thesis). University of West Bohemia, Faculty of Economics, Czech Republic.

Key words: public services, countryside, Nýrsko, identification of satisfaction

The diploma thesis is elaborated on the topic concerning the availability of public services in the countryside. The main goal of the diploma thesis will be to identify the satisfaction of the inhabitants of Nýrsko with the availability of public services. The practical part is focused on the city of Nýrsko, and information data from the city of Janovice nad Úhlavou are used to compare the data. Both cities together with 11 cadastres form the Local Action Group Ekoregion Úhlava. The necessary data on social services, health care, education, culture and transport provided by these cities are obtained. The results of a questionnaire survey are also presented, which helped to clarify the satisfaction of the citizens of Nýrsko with the provided public services. Among the main findings of the survey were opinions on the need to increase the availability of social services, to address transport accessibility in the region. To support the solution of the needs of seniors and also to ensure that citizens are informed about social and related services. Proposals for improving rural accessibility are outlined.